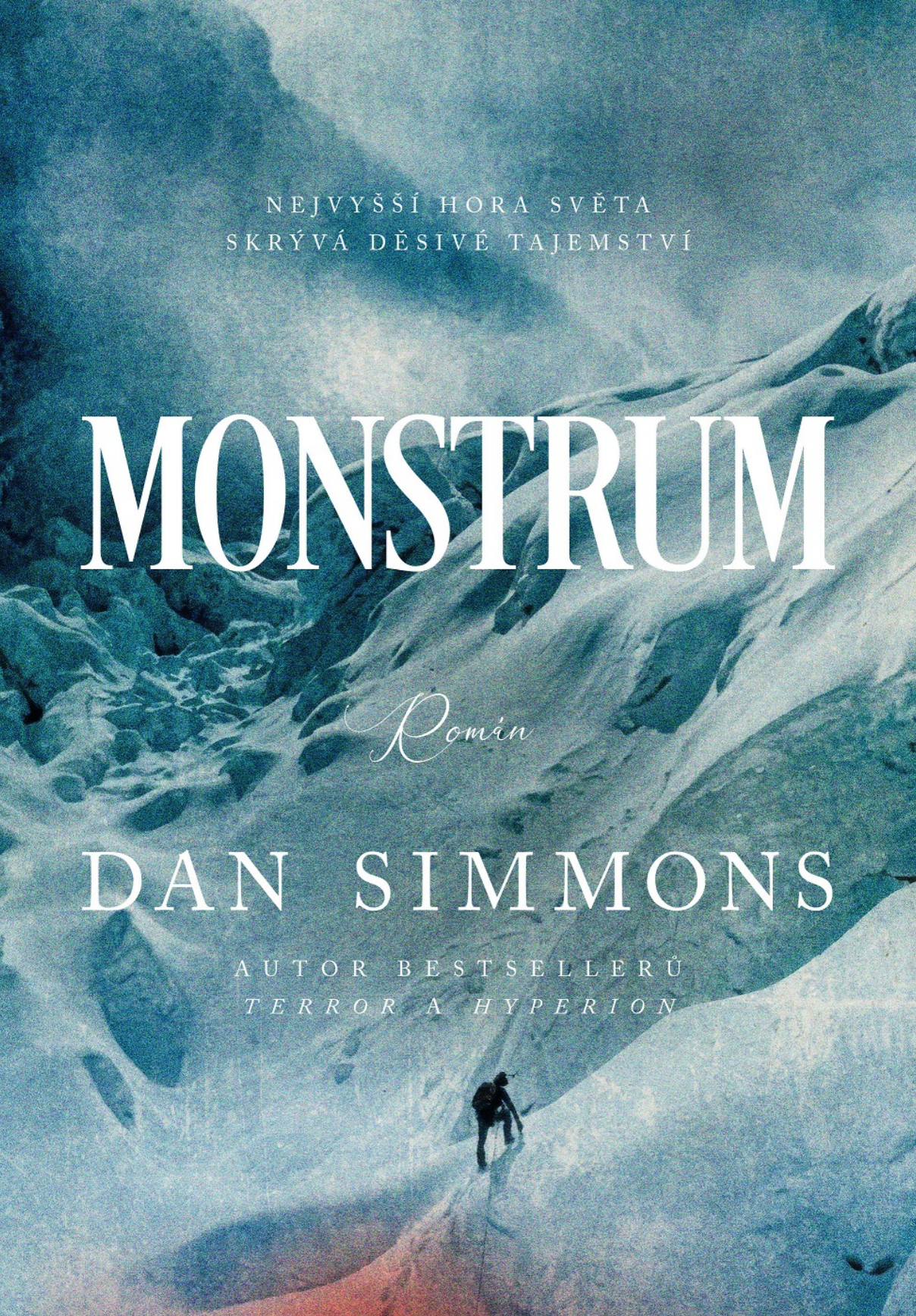

NEJVYŠŠÍ HORA SVĚTA
SKRÝVÁ DĚSIVÉ TAJEMSTVÍ
MONSTRUM
Román
DAN SIMMONS
AUTOR BESTSELLERŮ
TERROR A HYPERION

MONSTRUM

DAN SIMMONS

KNIHY DANA SIMMONSE
V NAKLADATELSTVÍ MYSTERY PRESS

Páté srdce
Pustá duše
Monstrum

MONSTRUM

DAN SIMMONS

PŘELOŽIL
PETR KOTRLE

MYSTERY PRESS

2026

Tato kniha je beletristické dílo. Jména, postavy, organizace, místa a události v ní uvedené jsou buď výplodem autorovy představivosti, nebo jsou použity ve fiktivním kontextu.

Tato kniha ani žádná její část nesmějí být kopírovány, zálohovány ani šířeny v jakékoli podobě a jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu nakladatele.

Vytěžování textů či dat z této publikace ve smyslu článku 4 směrnice 2019/790/EU je zakázáno.

Copyright © Dan Simmons, 2013
Translation © Petr Kotrle, 2026
Cover & Endpapers © Lukáš Tuma, 2026
Czech Edition © Mystery Press, Praha 2026

ISBN 978-80-7707-275-5 (pdf)

Tato kniha je s úctou věnována památce
Jacoba „Jakea“ Williama Perryho
2. dubna 1902 – 28. května 1992

„Když se setkají muži a hory, dějí se velké věci.“

– *William Blake*

ÚVOD

S Jakem Perrym jsem se setkal v létě roku 1991.

O antarktické výzkumy a badatele jsem se zajímal dlouhodobě, vlastně již od Mezinárodního geofyzikálního roku 1957–1958, kdy tam Spojené státy zřídily trvalé základny, což v deseti letech uchvátilo mou představivost, a kolem roku 1990 se mi v hlavě zrodilo tušení, že možná mám námět na román odehrávající se v Antarktidě. Mělo trvat dalších patnáct let, než jsem skutečně napsal a vydal knihu o nešťastné arktické (nikoli antarktické) expedici – román *Terror* z roku 2007 –, ale v létě 1991 znovu nastal ten okamžik, kdy jsem svému nakladateli musel nabídnout balíček tří knih. Zajímal jsem se o Antarktidu, nikoli o výpravy k severnímu pólu, které mě nikdy příliš nebraly (ale nakonec jsem o nich psal), a můj zájem živilo mnoho dalších let čtení o dobrodružstvích Ernesta Shackletona, Roberta Falcona Scotta, Apsleyho Cherry-Gerrarda a dalších hrdinů a mučedníků Antarktidy.

Pak v létě 1991 přišla jedna známá mé ženy s tím, že zná opravdového antarktického badatele. Tento starý muž – který se nastěhoval do domova s pečovatelskou službou v městečku Delta v coloradském Západním svahu – se skutečně účastnil s kontradmirálem Richardem Byrdem amerických výprav do Antarktidy ve třicátých letech dvacátého století.

Tak mi aspoň Karen přetlumočila, co jí údajně řekla Mary. Osobně jsem měl podezření na Alzheimera, lhaní, notorického báchorkáře, nebo všechny tři možnosti dohromady.

Jenže podle Mary se tento devětaosmdesátiletý muž jménem Jacob Perry zúčastnil americké antarktické expedice v roce 1934. Byla to totálně smolná výprava, při níž admirál Byrd, který odjakživa toužil urvat pro sebe trochu víc slávy, strávil pět zimních měsíců sám v díře v ledu na předsunuté

meteorologické stanici, kde se kvůli špatně odvětraným kamnům málem otrávil oxidem uhelnatým. (Později měl o tomto zážitku napsat bestseller, knihu s poměrně všeříkajícím názvem *Sám*.)

Podle toho, co Mary řekla mojí ženě Karen, byl Jacob Perry jedním ze čtyř mužů, kteří v naprosté tmě a kvílení bouří jižní polární zimy v roce 1934 překonali sto mil Antarktidy, aby admirála Byrda zachránili. Celá skupina si pak musela na vlastní záchranu počkat do října, na nástup antarktického léta. „Vypadá jako ideální osoba, která by ti mohla poskytnout informace o jižním pólu," prohlásila Karen. „Mohl bys o tom panu Perrym napsat celou knihu. Třeba je to admirál Perry, který jako první stanul na *severním pólu*!"

„Perry," řekl jsem. „Perry z Antarktidy. Ale není to kontradmirál Robert Peary, který o sobě tvrdil, že jako první člověk dosáhl severního pólu v roce devatenáct set devět."

„Proč ne?" namítla Karen. „Mohl by to být on."

„V první řadě proto, že se jejich jména píšou jinak," opáčil jsem, lehce podrážděný, že mě někdo někam postrkuje, nebo možná podrážděný jako vždycky, když někdo jiný, kdokoli, přijde s nápadem, o čem bych měl psát. Hláskováním jsem demonstroval rozdíl mezi „admirálem Pearym" a Maryiným stařík em z Delty, panem „Perrym".

„Kromě toho," dodal jsem, „kontradmirálu Pearymu by teď bylo nějakých sto třicet…"

„Dobrá, dobrá," uznala Karen a zvedla ruce ve znamení, které jsme si za desítky let manželství vypracovali – znamení, které teoreticky brání oběma stranám skočit si po krku. „Beru to zpátky. Ale i tak je možné, že tenhle pan Perry má v rukávu úžasné vyprávění a…"

„A kromě toho," přerušil jsem ji, protože jsem trochu debil, „admirál Robert Peary zemřel v roce devatenáct set dvacet."

„Ale tenhle Jacob *Perry* z Delty ještě žije," řekla Karen. „Jen tak tak."

„Jen tak tak? Myslíš kvůli věku?" Pro mě každý, komu je devětaosmdesát nebo devadesát, spadá do kategorie „tak tak naživu". Sakra, v roce 1991 mi každý nad *šedesát* připadal nad hrobem. (V zájmu zveřejňování kompletních informací přiznávám, že když v roce 2011 píšu tuto předmluvu, je mi třiašedesát.)

„Ne, nejenom kvůli věku," odpověděla Karen. „Mary se v e-mailu taky zmínila, že má rakovinu. Zřejmě to ještě nějak zvládá, ale…"

Když Karen přišla, seděl jsem u počítače a pohrával si s nápady na knihy – zapisoval si možné názvy. Teď jsem počítač vypnul.

„Mary vážně tvrdí, že byl ve čtyřiatřicátém s Byrdem v Antarktidě?“ zeptal jsem se.

„Jo, *vážně*,“ potvrdila Karen. „Věděla jsem, že tě to zaujme.“ Mojí ženě se nějakým způsobem daří, aby to, co říká, nevyznělo namyšleně, i když má pravdu. „Prospělo by ti na pár dnů vytáhnout paty z pracovny. Je to pět nebo šest hodin jízdy, i kdyby ses celou cestu do Grand Junction držel mezistátní dálnice. Přespat bys mohl u Guye a Mary v Deltě.“

Zavrtěl jsem hlavou. „Vezmu si MX pětku. Ze sedmdesátky sjedu na Carbondale a potom to vezmu vrchem přes McClureho průsmyk.“

„Zvládne MX pětka McClureho průsmyk?“

„To si piš,“ řekl jsem. V hlavě už jsem si chystal, jaké oblečení na tu dvoudenní cestu naházet do cestovní tašky, pokud bych si s panem Perrym promluvil druhý den dopoledne a pak vyrazil domů. Měl jsem hezkou, měkkou cestovní tašku North Face, která se do maličkého kufru Mazdy MX-5 krásně vešla. Připomněl jsem si, že si mám vzít svůj foťák Nikon. (Pro mě to byla předdigitální doba, alespoň pokud jde o fotografování.)

A tak se stalo, že jsem se díky své nutkavé potřebě projet se s novou Mazdou MX-5 ročník 1991 v horách setkal s panem Jacobem Perrym.

Delta v Coloradu je město s asi šesti tisíci obyvateli. Když do něho člověk přijede stejně jako já – tak, že odbočí v Glenwood Springs z I-70 na jih, v Carbondale zahne na silnici 65 a vezme to tou úzkou dvoupruhovou silnicí horskými průsmyky a kolem odlehlých osad Marble a Paonia –, uvědomí si, jak je to městečko ve skutečnosti obklopené horami. Delta leží v široké říční kotlině na jih od Grand Mesa, o které místní mluví jako o „jedné z největších stolových hor na světě“.

Místo, kde Jake Perry v Deltě žil, rozhodně *nevypadalo* jako domov důchodců, natožpak takový, kde je čtyřiadvacet hodin denně k dispozici ošetřovatelská péče. Mary s pomocí několika federálních grantů zrekonstruovala kdysi výstavný, teď ale zchátralý hotel a propojila jej s vedlejší prázdnou budovou. Výsledkem byl prostor, který působil spíš jako čtyřhvězdičkový hotel někdy ze začátku dvacátého století než dům s pečovatelskou službou.

Zjistil jsem, že Jacob Perry má vlastní pokoj ve druhém patře. (Součástí Maryiny rekonstrukce bylo zřízení výtahů.) Když nás Mary představila a znovu vysvětlila důvod mé návštěvy – Dan je spisovatel, sbírá materiály pro možnou knihu odehrávající se na jižním pólu a dozvěděl se o Jakeovi, řekla –, pan Perry mě pozval dál.

Pokoj a ten muž jako by se navzájem doplňovali. Překvapilo mě, jak je Perryho pokoj velký – pečlivě ustlaná manželská postel v blízkosti jednoho ze tří oken, z nichž se otevíral výhled přes střechy nižších obchodů v centru směrem k horám a Grande Mesa na severu. Knihovny od podlahy po strop zaplněné vázanými knihami – mnohými o pohořích celého světa, jak jsem si všiml – a suvenýry: smotané kousky starých horolezeckých lan, Crookesovy brýle, jaké nosili arktičtí badatelé, ošoupaná kožená motocyklová helma, starodávný fotoaparát Kodak, starý cepín s mnohem delším dřevěným topůrkem, než měly moderní.

Pokud šlo o Jacoba Perryho jako takového – nemohl jsem uvěřit, že tomu člověku je osmdesát devět.

Věk a gravitace si vybraly svou daň: určité zakřivení a stlačení páteře v průběhu devíti desetiletí toho muže připravily o pár centimetrů výšky, ale pořád měřil přes metr osmdesát; na sobě měl džínovou košili s krátkými rukávy, takže jsem viděl, že se mu bicepsy s věkem trochu smrskly, ale pořád měl vypracované svaly, obzvlášť předloktí působila impozantně. Horní polovina jeho těla byla i po ztrátě všeho, o co ji okradl čas, trojúhelníkem síly vytvarovaným celoživotním úsilím.

Až po několika minutách jsem si všiml, že mu na levé ruce chybí dva prsty, malíček a prsteníček. Vypadalo to jako staré zranění – tkáň překrývající pahýly kostí těsně nad klouby byla hnědá a stejně poznamenaná povětrnostními vlivy jako zbytek jeho kůže na rukou a předloktí. A nevypadalo to, že by ho chybějící prsty nějak omezovaly. Když jsme spolu mluvili později, pan Perry si pohrával se dvěma tenkými kousky kožených tkaniček, z nichž každý byl dlouhý skoro půl metru, a mě udivilo, že dovede vázat složité uzly, každou rukou jeden, a používat obě ruce, aby uzly vázal současně. Musely to být nějaké námořnické nebo horolezecké uzly, protože já bych nezvládl žádný z nich, ani kdybych používal obě ruce a měl na pomoc oddíl skautů. Pan Perry je zvládal jen tak mimochodem, aniž se musel dívat, přičemž každá ruka pracovala samostatně, a potom je bezmyšlenkovitě znovu rozvázal, k čemuž použil jenom dva prsty a palec levé ruky. Vypadalo to jako zvláštní zvyk – možná na uklidnění – a on věnoval jak dokončeným uzlům, tak procesu jejich vzniku minimální pozornost.

Když jsme si potřásli rukama, cítil jsem, jak moje prsty zmizely v jeho větším a ještě silnějším sevření. Ale nesnažil se je drtit jako nějaký maloměstský násilník, ta síla tam prostě pořád byla. Obličej pana Perryho prozrazoval, že strávil až příliš mnoho hodin na slunci – ve vysokých nadmořských výškách a řídkém vzduchu, kde si ultrafialové záření jeho buňky

podalo –, a mezi trvalými hnědými skvrnami byly jizvičky v místech, kde mu malými zákroky odstranili možné melanomy.

Starý muž měl pořád svoje vlasy a nechával si je stříhat poměrně nakrátko. Přes řídnoucí šediny jsem viděl zhnědlou kůži na hlavě. Když se usmál, ukázal vlastní zuby, ze kterých chyběly dva nebo tři dole vzadu.

Ale nejzřetelněji jsem si zapamatoval oči pana Perryho. Byly překvapivě modré a připadaly mi nestárnoucí. Tohle nebyly zvlhlé, roztěkané oči muže před devadesátkou. Perryho zářivě modrý pohled byl zvědavý, pozorný, smělý, skoro až… dětský. Když pracuji se začínajícími spisovateli jakéhokoli věku, odrazuji je od toho, aby při popisu svých postav používali srovnání s filmovými hvězdami nebo slavnými lidmi; je to pohodlné, je to poplatné době a je to klišé. Přesto když jsme o patnáct let později s manželkou Karen sledovali film *Casino Royale*, první z nových filmů o Jamesi Bondovi s Danielem Craigem, rozrušeně jsem zašeptal: „Tam! To jsou ty oči, modřejší než modré, jaké měl pan Perry. Daniel Craig dokonce hodně vypadá jako mladší verze mého zesnulého pana Perryho."

Karen se na mě v setmělém kině chvíli dívala a pak udělala: „Psst."

Já jsem v roce 1991 v tom domě s pečovatelskou službou v Deltě obtížně hledal slova a strávil jsem několik minut obdivováním hrstky artefaktů na Perryho policích a stole – vysokého cepínu s dřevěným topůrkem opřeného v koutě, několika kamenů, o nichž mi později řekl, že pocházejí z vrcholků různých hor, a černobílých fotografií zhnědlých věkem. Malý fotoaparát na polici – nějaký kodak, který se před pořizováním fotografie rozloží – byl starý, ale nezrezavěl a vypadal udržovaně.

„Uvnitř je film… z doby před mnoha lety," promluvil pan Perry. „Nikdy nevyvolaný."

Sáhl jsem si na ten malý fotoaparát a otočil se k němu. „Vy nejste zvědavý, jak vaše snímky vyšly?"

Pan Perry zavrtěl hlavou. „Nepořídil jsem je já. Vlastně to ani není můj aparát. Ale lékárník tady v Deltě mi řekl, že by se ten film nejspíš ještě vyvolat dal. Někdy se podívám, jestli vyšly." Rukou mi pokynul k židli vedle vestavěného pracovního stolu. Na stole se povalovaly pečlivě vyvedené kresby rostlin, kamenů a stromů.

„Je to už dávno, co se mnou někdo dělal rozhovor," řekl pan Perry s výrazem, který měl blízko k ironickému úsměvu. „Ale ani tenkrát, před mnoha desítkami let, jsem novinářům skoro neměl co říct."

Předpokládal jsem, že mluví o Byrdově expedici z čtyřiatřicátého. Byl to hloupý omyl a taky jsem byl natolik tupý, že jsem ho tenkrát nepožádal

o objasnění. Můj život a tato kniha by byly hodně jiné, kdybych měl alespoň nejzákladnější novinářský instinkt a takové informace se dopídil.

Místo toho jsem stočil rozhovor k sobě a skromně (na egoistu) jsem řekl: „Dělám rozhovory málokdy. Většinou využívám k rešerším pro knihy knihovny, včetně vědeckých. Nebude vám vadit, když si budu dělat poznámky?"

„Vůbec ne," odvětil pan Perry. „Takže vás zajímá jenom to, co jsem zažil na Byrdově antarktické výpravě v letech třicet tři až třicet pět?"

„Asi ano," potvrdil jsem. „Uvažuji o tom, že bych napsal strašidelný thriller odehrávající se v Antarktidě. Pomůže mi cokoli, co mi můžete o výpravách k jižnímu pólu říct. Obzvlášť jestli je to děsivé."

„Děsivé?" Perry se znovu usmál. „Thriller? Bude se vašim postavám snažit ublížit nějaká jiná zlá entita než chlad, tma a izolace?"

Úsměv jsem mu oplatil, ale uvědomil jsem si, že je mi trochu trapně. Zápletky knih znějí často hloupě, když se vytrhnou z mnohaslovného kontextu. Pravda, někdy jsou hloupé i v kontextu. A já jsem měl *doopravdy* v hlavě nějakou děsivou obludu, která bude moje postavy honit, zabíjet a žrát. Jenom jsem v té době netušil, co by to mohlo být.

„Tak nějak," přiznal jsem. „Něco obrovitého a hrozivého, co by se snažilo k našim hrdinům dostat – něco venku, ve tmě a chladu. Něco, co se pokouší proniknout do jejich antarktické chýše, zamrzlé lodi nebo tak něco. Něco nelidského a hodně hladového."

„Vražedný tučňák," nadhodil pan Perry.

Zasmál jsem se s ním, přestože stejnou otázku mi kladli moje žena, můj agent a redaktor úplně pokaždé, když jsem navrhl thriller z Antarktidy – *Tak jak, Dane? Bude ta tvoje obluda nějaký obří, zmutovaný vražedný tučňák?* Jízlivé hlavy myslí podobně. (A já jsem až doteď nikdy nepřiznal, že jsem o obřím zmutovaném vražedném tučňákovi jako o své antarktické hrozbě *skutečně* uvažoval.)

„Faktem je," poznamenal Perry, který si mého zčervenání nejspíš všiml, „že tučňáci dokážou zabít jenom puchem guána ze svých kolonií."

„Takže vy jste v některých koloniích doopravdy byl?" zeptal jsem se, s perem připraveným nad tenkým zápisníkem, který jsem na své rešerše používal. Připadal jsem si jako Jimmy Olsen.

Pan Perry přikývl a znovu se usmál, ale tentokrát jako by byl ten zářivě modrý pohled obrácený dovnitř k nějaké vzpomínce. „Strávil jsem tam v boudě na Roydsově mysu třetí a poslední zimu a jaro… údajně proto, abych zkoumal nedalekou kolonii tučňáků a jejich chování."

„V boudě na Roydsově mysu…," zopakoval jsem ohromeně. „Myslíte Shackletonovu boudu?"

„Ano."

„Předpokládal jsem, že chýše Ernesta Shackletona je muzeum – kam žádní návštěvníci nesmějí," řekl jsem opatrným hlasem. Byl jsem tak překvapený, že jsem si vůbec nic nezapsal.

„Je…," potvrdil mi pan Perry. „*Ted*."

Připadal jsem si jako idiot a nové zrudnutí jsem zamaskoval tím, že jsem sklonil hlavu, abych si něco napsal.

Jacob Perry rychle spustil, jako kdyby mě chtěl uchránit případných rozpaků. „Shackleton byl pro Brity takový národní hrdina, že bouda byla svým způsobem muzeum už v době, kdy mě tam admirál Byrd v antarktické zimě roku devatenáct set třicet pět poslal pozorovat kolonie tučňáků. Britové boudu občas využívali, občas tam posílali ornitology pozorovat tučňáky a neustále tam byl uložený proviant, takže Američané z nedaleké základny nebo jiní, kteří se dostali do potíží, mohli boudu v případě nouze využít. Ale v době, kdy tam poslali mě, v ní nikdo nezimoval už mnoho let."

„Překvapuje mě, že Britové povolili Američanovi, aby strávil v Shackletonově boudě měsíce," poznamenal jsem.

Pan Perry se vesele ušklíbl. „Nepovolili. A téměř jistě by to neudělali. Admirál Byrd Brity o žádné povolení nepožádal. Jednoduše mě tam poslal se sedmiměsíčními zásobami na dvou saních – chlapi, kteří mě tam vysadili, odvezli sáně další den zpátky na Byrdovu základnu –, jo, a ještě s páčidlem, abych si mohl otevřít dveře a zabedněná okna. Společnost těch několika psů bych tenkrát v zimě vážně uvítal. Pravda byla taková, že admirál mě nechtěl mít na očích. Proto mě poslal nejdál, jak to šlo, kde jsem ještě měl šanci zimu přežít. Admirál Byrd si rád hrál na to, že vědecky bádá, ale ve skutečnosti mu studium tučňáků bylo úplně u prdele."

Všechno jsem si to zapsal. Ve skutečnosti jsem to nechápal, ale cítil jsem, že by to mohlo být z nějakého důvodu důležité. Neměl jsem ponětí, jak ve svém thrilleru bez názvu, o kterém jsem měl jenom mlhavou představu, Shackletonovu boudu využiju.

„Shackleton a jeho muži ji postavili v roce 1906," pokračoval pan Perry. Jeho hlas byl tichý a trochu zastřený, chrapot způsobený – jak jsem se dozvěděl v rozhovoru později – tím, že mu minulou zimu odoperovali kus levé plíce. Ale i s tím chrapotem měl příjemný tenor. Tipoval jsem, že před operací měl pan Perry téměř dokonalý vypravěčský hlas.

„Shackletonovi lidé ji opustili v osmém roce… když jsem tam přišel, pořád tam po nich byl vrak automobilu," mluvil dál. „Tam dole probíhá rezivění a rozklad natolik pomalu, že je tam nejspíš pořád. Pochybuju, že ten krám urazil v hlubokém sněhu, na který Shackleton neustále narážel, aspoň pět metrů, ale Britové měli pro svoje vynálezy slabost. A admirál Byrd taky, když na to přijde. Každopádně mě u té staré boudy vysadili na začátku antarktického podzimu. To bylo v březnu pětatřicátého. Vyzvedli mě na začátku antarktického jara – počátkem října – téhož roku. Mým úkolem bylo podávat hlášení o velké kolonii tučňáků kroužkových na Roydsově mysu."

„Ale to byla antarktická zima," namítl jsem a odmlčel se, protože mi bylo jasné, že řeknu nějakou strašnou pitomost. „Myslel jsem, že tučňáci kroužkoví… rozumíte… nezůstávají na zimu. Měl jsem za to, že dorazí někdy v říjnu a odejdou s mláďaty – těmi maličkými, která přežila – na začátku března. Pletu se? Určitě se pletu."

Jacob Perry se znovu usmíval. „Máte naprostou pravdu, pane Simmonsi. Vysadili mě tam právě včas, abych zahlédl poslední dva nebo tři tučňáky, jak se odkolébali do moře a odplavali – voda se tam u Roydsova mysu začátkem března právě chystala zamrznout, takže zanedlouho by volné moře bylo od boudy desítky kilometrů daleko – a vyzvedli mě na jaře, v říjnu, než se tučňáci kroužkoví znovu vrátili, aby se spářili a vyvedli v kolonii mladé. Žádné živé tučňáky jsem neviděl."

Zavrtěl jsem hlavou. „Já tomu nerozumím. Poslali vás tam rozkazem na… panebože, víc než sedm měsíců, skoro osm… pozorovat kolonie na mysu, když tam žádní tučňáci nebyli. A po většinu doby ani sluneční světlo. Jste biolog nebo nějaký vědec, pane Perry?"

„Ne," řekl pan Perry znovu s tím pokřiveným úsměvem. „Na Harvardu jsem vystudoval angličtinu – americkou literaturu osmnáctého a devatenáctého století, ve které byla i spousta anglické. Henry James byl velký hit, když jsem ve třiadvacátém promoval. Rok předtím – ve dvaadvacátém – vydal James Joyce *Odyssea* a o šest let dřív *Portrét umělce v jinošských letech*. Ve čtyřiadvacátém už jsem rok lyžoval a lezl po horách v Evropě – měl jsem určité malé dědictví, ke kterému jsem se dostal v jedenadvaceti letech –, když jsem si přečetl povídku v *Transatlantic Review* patřícím Fordu Madoxi Fordovi a uvědomil si, že musím okamžitě odjet ze Švýcarska do Paříže, abych se setkal s mladým mužem jménem Hemingway, který tu povídku napsal, a ukázal mu některé vlastní texty."

„Vážně?" zeptal jsem se.

„Jo," odvětil s úsměvem pan Perry. „Hemingway čas od času pracoval jako evropský korespondent deníku *Toronto Star* pobývající ve Francii a měl šikovný trik, jak se otravných osob jako já zbavit. Setkal jsem se s ním v jeho pracovně – špinavém kutlochu – a on mě okamžitě pozval do kavárny v přízemí na kávu. Pak se po několika minutách podíval na hodinky, řekl mně a předtím i potom mnoha ostatním, že se musí vrátit do práce, a nechal rádoby spisovatele sedět v kavárně samotného.

„Ukázal jste mu své povídky?"

„Ovšem. Přejel očima po prvních stránkách tří z nich a řekl, že se mám držet svého zaměstnání. Ale to je úplně jiný příběh, ne? To se nám starým lidem stává, že nedovedeme myšlenku udržet nebo opustit."

Dokázal jsem zabručet jenom: „To je zajímavé," ale hlavou se mi honilo – *Panebože, setkat se s Hemingwayem a slyšet od něho, že jako spisovatel nestojíš za nic. Jaké by to bylo? Nebo mě Perry jenom tahá za nos?*

„Takže abychom se vrátili k tomu, co vás zajímá, pane Simmonsi – k Antarktidě v letech třiatřicet až pětatřicet –, admirál Byrd mě přijal jako pomocného dělníka, a to proto, že jsem měl zkušenosti s lezením v horách. Vědci ze skupiny totiž plánovali během expedice provádět na různých horských vrcholech výzkumy. Tenkrát jsem o přírodních vědách nebo o tučňácích neměl ani páru a teď na tom nejsem o moc líp, i přes všechny ty kanály s přírodopisnými dokumenty, které mám tady v domově na kabelovce. Ale v pětatřicátém to bylo jedno, protože šlo o to dostat mě admirálu Byrdovi z očí až do antarktického jara, kdy jsme měli kontinent opustit všichni."

„Takže jste tam byl sedm měsíců sám ve tmě a chladu," řekl jsem jako pitomec. „Co jste udělal, že k vám měl takovou averzi?"

Pan Perry si krátkým, ale velice ostrým zavíracím nožem nakrájel jablko a jeden dílek mi podal. Vzal jsem si jej.

„Zachránil jsem ho," odpověděl tiše přes svůj kousek jablka v ústech.

„Ano, Mary říkala, že jste byl ve skupince, která admirála Byrda ve čtyřiatřicátém zachránila z jeho sólové předsunuté základny."

„Je to tak," odvětil pan Perry.

„Takže proto, že mu bylo trapné mít poblíž jednoho ze svých zachránců, vás poslal do vyhnanství do Shackletonovy boudy na Roydsově mysu, abyste zažil stejnou samotu jako on?" Nedávalo mi to smysl.

„Tak nějak," připustil Perry. „Až na to, že já jsem se neotrávil oxidem uhelnatým jako admirál… ani jsem nepožádal o záchranu jako on. A on měl vysílačku, kterou se mohl každý den spojit s naší základnou, Malou Amerikou. Já jsem vysílačku neměl. Ani žádný jiný kontakt se základnou."

Podíval jsem se do poznámek, které jsem si udělal při rozhovoru s Mary a při vyhledávání informací v odborných publikacích (v roce 1991 ještě Google nebyl), a zeptal se: „Když jste byl součástí skupiny, která předtím v srpnu Byrda zachránila, urazil jste se třemi dalšími sto padesát kilometrů v jihopolární zimě – v níž těch pár praporků varujících před bludištěm trhlin odfoukl vítr nebo zavál sníh –, sto padesát kilometrů skoro v absolutní tmě, na sněžném traktoru, který nebyl o moc větší než Model T s kovovou střechou. Jenom vy a tři další ze základny Malá Amerika."

Pan Perry přikývl. „Doktor Poulter, pan Waite a můj přímý nadřízený, který měl na starosti sněžné traktory, E. J. Demas. Právě on si vyžádal, abych jel s nimi a řídil traktor."

„To byla na expedici vaše práce? Díky." Perry mi podal další dílek lahodného jablka.

„Jako pomocný dělník jsem s těmi mizernými traktory pracoval často a nakonec jsem je v létě často i řídil pro různé vědce, kteří museli něco dělat mimo Malou Ameriku," řekl starý muž. „Pan Demas si nejspíš myslel, že se mnou zminimalizuje riziko, dokonce i ve tmě, že všichni spadneme do trhliny. V jednu chvíli jsme se museli otočit, když jsme zjistili, že většina výstražných praporků u trhlin je pryč, ale zkusili jsme to znovu, přestože počasí se zhoršovalo."

„Pořád to zní, jako by vás admirál Byrd trestal," podotkl jsem, s čistou a svěží chutí jablka v ústech. „Poslal vás na sedm měsíců na samotku."

Jake Perry pokrčil rameny. „Admirál se za svou ‚záchranu' – nenáviděl každého, kdo tomu tím slovem říkal – styděl. S doktorem Poulterem ani panem Waitem nemohl Byrd nic dělat – měli v expedici vlivné postavení –, ale Demasovi dával takové úkoly, aby ho viděl málokdy. Mě posílal na letní expedice a potom mě na celou antarktickou zimu vykázal na Roydsův mys. Nakonec mě ve zprávě o své… záchraně… ani nezmínil. Ve většině historických knih o Antarktidě moje jméno chybí."

Krutost a úzkoprsost takového chování ze strany admirála Byrda mě překvapila. „Poslat vás, abyste strávil zimu sám na Roydsově mysu, bylo na stejné úrovni jako zavřít vás na samotku," řekl jsem tak, že jsem nechal v hlase zaznít svůj hněv. „A bez vysílačky? Admirálu Byrdovi hráblo, když byl tři měsíce sám –, a to byl vysílačkou v každodenním spojení s Malou Amerikou."

Pan Perry se zazubil. „Bez vysílačky."

Snažil jsem se to pochopit, ale nešlo to. „Mělo to nějaký smysl – aspoň nějaký důvod –, abyste strávil sedm měsíců v izolaci a pět měsíců v absolutní tmě v Shackletonově boudě na Roydsově mysu?"

Pan Perry zavrtěl hlavou, ale v jeho výrazu ani hlasu nebyl patrný žádný hněv nebo rozhořčení. „Jak jsem řekl, na expedici mě vzali proto, abych lezl po horách. Po Byrdově záchraně – která si vyžádala, abychom s ním my čtyři zůstali v té malé podzemní cele, již si na předsunuté základně vybudoval, od jedenáctého srpna, kdy jsme tam dorazili, do dvanáctého října, kdy Byrd a doktor Poulter odletěli *Pilgrimem* – jsem se konečně dostal na několik letních expedic, při nichž jsem vědcům mohl být svými lezeckými schopnostmi nápomocný."

„*Pilgrim* bylo letadlo?"

Pan Perry měl plné právo říct něco jako: *A co jiného to mohlo být, když tím* odletěli*? Přerostlý albatros?*, ale jen zdvořile pokýval hlavou a řekl: „Na začátku expedice měli tři letadla – velký fokker…," udělal pauzu a usmál se. „To je ‚fokker', pane Simmonsi, f-o-k…" Vyhláskoval mi to.

Usmál jsem se na něho. „Jasně. A říkejte mi Dane."

„Jen pokud vy mi budete říkat Jakeu."

Překvapilo mě, že mi to nešlo – myslím, jednoduše mu říkat Jakeu. Málokdy na mě udělá dojem, když se ocitnu ve společnosti lidí známých pro jejich proslulost, titul nebo předpokládanou autoritu, ale zjistil jsem, že přítomnost pana Jacoba Perryho na mě dělá *obrovský* dojem. Přestože se mi několikrát podařilo říct „Jakeu", v duchu pro mě zůstával „panem Perrym".

„Takže," pokračoval, „měli velký modrý fokker, jmenoval se *Blue Blade*… ale havaroval, když se s ním po příjezdu do Antarktidy poprvé pokusili odlepit od země – nebo vlastně od ledu. A měli ještě větší hydroplán, ten se jmenoval *William Horlick*, ale jako by měl pořád nějakou poruchu. Proto pro admirála Byrda a doktora Poultera poslali malý jednoplošník *Pilgrim*, jakmile se v říjnu stabilizovalo počasí. Když jsme tam přišli, opravili jsme mu v tom jeho maličkém podzemním úkrytu v ledu větrání. Vzpomínám si, že v týdnech, kdy jsme tam čekali, doktor Poulter často pozoroval hvězdy a meteory a prováděl barometrická měření, která Byrd nezvládal, protože byl příliš nemocný nebo zmatený. Nedá se říct, že by zvýšená koncentrace oxidu uhelnatého admirálovi zbystřila mozkové buňky. Když potom *Pilgrim* admirála Byrda a doktora Poultera v říjnu odvezl, Waite, Demas a já jsme odjeli zpátky do Malé Ameriky traktorem… právě včas, abych se mohl připojit k několika expedicím mířícím do Hainesových hor."

„K expedici jste se připojil proto, abyste mohl v Antarktidě lézt po horách?" Mary zaklepala a přinesla nám oběma limonádu, ale bylo to jen krátké vyrušení. A limonáda byla domácí a skvělá.

Pan Perry přikývl. „To bylo to, co jsem doopravdy uměl. Jediný opravdový důvod, proč jsem na té expedici byl. Lezení. Jistě, docela obstojně jsem zvládal i motory a manipulaci s vybavením… tak se stalo, že v zimě, kdy se nelezlo, jsem nakonec pracoval pro Demase na sněžných traktorech… ale do Antarktidy jsem jel kvůli horám."

„Podařilo se vám jich zdolat hodně?" zeptal jsem se.

Perry se usmál a jeho modrý pohled se znovu zahloubal. „Tenkrát v létě čtyřiatřicátého McKinley Peak… samozřejmě *ne* Mount McKinley, ale stejnojmennou horu v blízkosti jižního pólu. Několik bezejmenných vrcholů v Hainesových horách… vědci tam hledali mechy a lišejníky, takže když jsem je bezpečně dopravil na jejich skalní římsy, prostě jsem vylezl na vrchol a pak se vrátil dolů, abych jim pomohl s věcmi. Během toho léta čtyřiatřicátého jsem zdolal Mount Woodward ve Fordově pohoří, potom Mount Rea, Mount Cooper a Saundersovu horu. Z technického pohledu nebyla žádná z nich příliš zajímavá. Spousta sněhu a lezení po ledu. Hodně trhlin, ledových stěn a lavin. Jean-Claude by si to tam užil."

„Kdo je Jean-Claude?" zeptal jsem se. „Někdo další z Byrdovy expedice?"

Oči pana Perryho předtím dosáhly vrcholu zadumanosti, ale teď se znovu zaostřily. Podíval se na mě a usmál se. „Ne, ne. Jenom jeden lezec, kterého jsem kdysi znal. Někdo, kdo miloval jakýkoli problém spojený se sněhem, ledem, ledovci nebo trhlinami. A taky jsem vylezl na Mount Erebus a Terror."

„Ty poslední dvě jsou sopky," pokusil jsem se ukázat, že nejsem úplný ignorant, pokud jde o všechno, co s jižním pólem souvisí. „Pojmenované po britských lodích, že?"

Pan Perry přikývl. „Pojmenoval je James Clark Ross v roce osmnáct set čtyřicet jedna – připisovalo se mu objevení Antarktidy, přestože na kontinent nevstoupili – a HMS *Erebus* byla jeho vlajková loď, zatímco HMS *Terror* velel jeho zástupce, jistý Francis Crozier."

Všechno jsem si to zapisoval, i když jsem netušil, k čemu by mi to mohlo být dobré pro potenciální knihu o obřích zmutovaných vražedných tučňácích útočících v Antarktidě na Shackletonovu boudu.

„Crozier dělal o několik let později zástupce velitele na expedici sira Johna Franklina, při které *Erebus* i *Terror* našly zkázu v severních ledových polích," pokračoval pan Perry skoro duchem nepřítomně, jako by dokončoval myšlenku. „Myslím ty britské ledoborce," dodal s úsměvem, „Ne sopky. *Ty* jsou tam pořád."

Vzhlédl jsem. „Potopily se? Ty dvě lodě, po kterých dostaly sopky jména, *Erebus* a *Terror*… o několik let později se potopily?"

„Něco horšího, Dane. Úplně *zmizely*. Sir John Franklin, Francis Moira Crozier a sto dvacet sedm mužů. Snažili se proniknout Severozápadní cestou a někde severně od Kanady obě lodě a všichni muži prostě… zmizeli. Tu a tam se na neobydlených ostrovech našly nějaké hroby, pár lidských kostí, ale po lodích jako takových a pozůstatcích většiny posádky není dodnes ani památky."

Zuřivě jsem si dělal zápisky. Neměl jsem zájem psát o severním pólu a expedicích k němu, ale víc než stovka mužů a dvě lodě jednoduše… fuč? Zeptal jsem se, jak se ten kapitán Crozier jmenoval celým jménem a jak se to píše, a pan Perry mi to trpělivě vyhláskoval, jako kdybych byl dítě.

„Zkrátka a dobře," uzavřel pan Perry, „jelikož admirál Byrd nebyl z mé společnosti štěstím bez sebe – asi jsem mu připomínal jeho bezmála zločinnou nedbalost, když se málem udusil na své tolik opěvované ‚předsunuté základně' a donutil jiné muže riskovat, aby si zachránil zadek –, na další a poslední zimu v Antarktidě, místo abych přezimoval na hlavní základně s ostatními, mě admirál Byrd rozkazem poslal ‚pozorovat tučňáky', o samotě v Shackletonově boudě na Roydsově mysu. Od března do října pětatřicet."

„Pozorovat tučňáky, kteří už tam nebyli," poznamenal jsem.

„Tak." Pan Perry sepnul ruce, když se pro sebe zasmál, a já jsem znovu uviděl, jak jsou jeho předloktí pořád silná. Bylo na nich také několik promodralých jizev. Starých jizev. „A na podzim, než začala být zima opravdu nelidská, jsem každý den cítil intenzivní puch guána z jejich kolonií. Ale na zápach si člověk zvykne."

„Muselo to působit jako pořádný trest," řekl jsem mu znovu. Při pomyšlení na takovou izolaci jsem pořád cítil hrůzu a z malichernosti admirála Byrda mě jímal vztek. „Nemyslím guáno. Ten pocit samovazby."

Perry se na mě jenom usmál. „Já jsem to zbožňoval," prohlásil. „Ty zimní měsíce v Shackletonově boudě patřily k nejnádhernějším dnům mého života. Jistě, byly tmavé a chladné… občas hodně chladné, protože bouda na Roydsově mysu nebyla konstruovaná tak, aby se dala vytopit jenom pro jednu osobu, a vítr si každý temný den mého pobytu našel cestu tisícovkou prasklin a škvír… ale nádherné. Pomocí plátna a Shackletonových starých beden jsem si u dveří vyrobil kumbálek, kde jsem mohl být trochu v teple, i když občas se stávalo, že ráno byla vlčí kožešina kolem otvoru mého spacáku skoro pokrytá námrazou. Ale ten zážitek jako takový… byl úžasný. Naprosto úžasný."

„Vylezl jste tu zimu na nějaké hory?" zeptal jsem se. Ještě než jsem to dořekl, uvědomil jsem si, jak je ta otázka hloupá. Kdo může lézt na hory potmě, když je víc než padesát stupňů pod nulou?

Kupodivu znovu přikývl. „Shackletonovi muži zdolali v roce osm Mount Erebus – přinejmenším se dostali na okraj vulkánu. Ale já jsem na něj vylezl třikrát sólově, různými trasami. Jednou v noci. A přestože první zimní výstup na Erebus připisují britskému horolezci Rogeru Mearovi, před pouhými šesti lety, v pětaosmdesátém, já jsem v zimě pětatřicátého vylezl na Erebus dvakrát. Myslím, že to v žádné knize rekordů není. Asi jsem si nikdy nedal tu práci, abych to zmínil před někým, kdo by to mohl zapsat."

Odmlčel se a já jsem taky zůstal zticha. Znovu se mi honilo hlavou, jestli si ze mě tenhle milý starý pán nedělá legraci. Potom vstal, zvedl starý cepín s dřevěným topůrkem a řekl: „Před několika měsíci… letos v lednu… podnikl zámečník ze stanice McMurdo, jistý Charles Blackmer, sólovýstup na Mount Erebus za sedmnáct hodin. Bylo to v různých horolezeckých časopisech, protože stanovil oficiální rekord. Starší zaznamenané časy překonal o mnoho hodin."

„Když jste lezl na horu o padesát šest let dřív, všímal jste si, jak dlouho vám to trvá?" zeptal jsem se.

Pan Perry se vesele ušklíbl. „Třináct hodin a deset minut. Ale já jsem to tenkrát nedělal poprvé." Zasmál se a zavrtěl hlavou. „Nic z toho vám ve vašem bádání nepomůže, Dane. Co chcete o zkoumání jižního pólu slyšet?"

S povzdechem jsem si uvědomil, jak špatně jsem připravený jako někdo, kdo chce dělat rozhovor. (A v některých ohledech i jako člověk.) „Co mi můžete říct?" otázal jsem se. „Myslím něco, co nevyčtu z knih."

Perry si promnul bradu. Bílé strniště, které tam měl, vydávalo slyšitelný škrábavý zvuk. „Tak třeba," pronesl tiše, „když se podíváte na hvězdy v blízkosti obzoru… obzvlášť pokud je doopravdy zima… mají tendenci se chvět. Uhýbat doleva a pak zase doprava… a zároveň poskakovat nahoru a dolů. Myslím, že to má něco společného s masami superchladného vzduchu ležícími nad pevninou nebo s tím, že zamrzlé moře funguje jako čočka, kterou se hýbe…"

Moje pero horečně kmitalo.

Pan Perry se tiše zasmál. „Můžou být tyhle drobnosti při psaní románu k něčemu dobré?"

„Člověk nikdy neví," odpověděl jsem a psal dál.

Poskakující hvězdy nad obzorem se nakonec objevily ve větě, která zabrala dolní konec první a horní konec druhé stránky mého románu *Terror*, který vyšel o šestnáct let později a byl o pohromě sira Johna Franklina při hledání Severozápadní cesty, vůbec ne o Antarktidě.

Pan Perry ale zemřel na rakovinu mnohem dřív, než se *Terror* dostal ke čtenářům.

Později jsem zjistil, že pan Perry se kromě tříleté jihopolární výpravy s admirálem Byrdem, o níž jsme hovořili onoho letního dne v roce 1991, zúčastnil několika slavných horolezeckých expedicí na Aljašce, v Jižní Americe a na K2. Naše „interview" – většinou báječný rozhovor o cestování, odvaze, přátelství, životě, smrti a osudu – trvalo asi čtyři hodiny. A já jsem za celou dobu nepoložil tu správnou otázku: otázku, díky níž bych se dozvěděl o jeho úžasném himálajském zážitku z roku 1925.

Na konci dlouhého povídání jsem poznal, že pan Perry začíná být unavený. V jeho hlase bylo také víc sípání, když mluvil.

Všiml si, že mi to neušlo, a řekl: „Minulou zimu mi vzali kus plíce. Rakovina. Druhá se to nejspíš taky chystá zabalit, ale rakovina metastázuje jinde, takže plíce asi nebudou tím, co mě dostane."

„To mě mrzí." Uvědomoval jsem si, jak jsou má slova zcela nedostatečná.

Pan Perry pokrčil rameny. „Hele, jestli se dožiju devadesátky, můžu říct, že jsem za sebou nechal hodně překážek, Dane. Víc, než tušíte." Zasmál se pro sebe. „Štve mě to, že mám rakovinu plic, ale nikdy jsem nekouřil. Nikdy. Ani jednu cigaretu."

Nevěděl jsem, co k tomu dodat.

„Další ironie je, že do Delty jsem se přestěhoval proto, abych to měl jenom chvilku do hor," dodal pan Perry. „Jenže teď sípám a lapám po dechu, když lezu i na malý kopec. Zdolání nějakých sta metrů pastviny na kraji města mi teď dokáže připomenout, jaké to je snažit se lézt a dýchat nad hranicí osmi a půl kilometru."

Pořád jsem nevěděl, co na to říct – přijít kvůli rakovině o plíci musí být strašné –, a v té zabedněnosti mě nenapadlo zeptat se ho, kde a kdy se mohl při lezení dostat nad osm a půl kilometru. Oblasti nad úrovní osmi kilometrů, kolem 26 000 stop, se říká zóna smrti z dobrého důvodu: s každou minutou, kterou horolezec v této nadmořské výšce stráví, jeho tělo slábne; kašle, lapá po dechu, kterého nemá nikdy dost, a nedokáže energii dobít ani spánkem (který je v takové výšce stejně prakticky nemožný). Později jsem přemýšlel, jestli pan Perry tu výšku – osm a půl kilometru – použil jen pro příklad, jak těžko se mu teď dýchá, nebo jestli se někdy skutečně dostal tak vysoko. Věděl jsem, že Mount Vinson, nejvyšší hora v Antarktidě, měří jenom necelých pět kilometrů.

Než jsem se dostal k tomu, abych položil nějakou inteligentní otázku, pan Perry mě poplácal po rameni. „Já si nestěžuju. Prostě mám rád ironii.

Jestli je v ubohém, smutném chaosu tohohle vesmíru nějaký bůh, určitě si na ironii potrpí. Takže… vy jste publikující spisovatel."

„Ano," řekl jsem. Z mého hlasu možná byla slyšet opatrnost. Nejběžnější věc, kvůli které se na vydávající autory obracejí noví známí, je prosba, která má potenciálnímu spisovateli pomoci (a) najít agenta, (b) vydat knihu, nebo (c) obojí výše uvedené.

„Máte literárního agenta a tak?" zeptal se Perry.

„Ano?" Teď jsem byl ještě opatrnější. Stačily mi čtyři hodiny, abych k tomu muži získal velký obdiv, ale amatérské psaní je amatérské psaní. Dosáhnout vydání je téměř nemožné.

„Přemýšlel jsem, že bych něco napsal…"

A bylo to venku. Svým způsobem mi bylo líto, že ta známá slova slyším. Byla to pointa až příliš mnoha mých rozhovorů s novými známými. Ale zároveň jsem cítil úlevu. Jestli svou knihu, nebo co to mělo být, ještě nenapsal, jak moc bylo pravděpodobné, že to dokáže teď, když je mu skoro devadesát a umírá na rakovinu?

Pan Perry viděl můj výraz, přečetl si moje myšlenky a nahlas se rozesmál. „Nebojte se, Dane. Nebudu po vás chtít, abyste zařídil, že mi něco vydají. Nevím jistě, jestli to vydat chci."

„Tak o co jde?" zeptal jsem se.

Znovu si promnul líc a bradu. „Chci něco napsat a chci, aby si to někdo přečetl. Dává to smysl?"

„Myslím, že ano. To je důvod, proč píšu."

Zavrtěl hlavou, skoro až netrpělivě, připadalo mi. „Ne, vy píšete pro tisíce nebo desetitisíce lidí, kteří si mají vaše myšlenky přečíst. Já hledám jenom jednoho čtenáře. Jednu osobu, která by tomu mohla porozumět. Jednu osobu, která by tomu mohla uvěřit."

„Třeba někdo z rodiny?" nadnesl jsem.

Znovu zavrtěl hlavou. Cítil jsem, že pro něho ta žádost není jednoduchá.

„Jediná příbuzná, o které vím, moje praneteř, prapraneteř nebo co to sakra je, žije v Baltimoru nebo tam někde," řekl tiše. „Nikdy jsem se s ní nesetkal. Ale Mary a zdejší domov mají někde zapsanou její adresu… jako místo, kam poslat moje věci, až to zabalím. Ne, Dane, jestli se mi to podaří sepsat, chci, aby to přečetl někdo, kdo to pochopí."

„Je to beletrie?"

Zazubil se. „Není, ale určitě se to bude jako beletrie číst. Nejspíš mizerná beletrie."

„Už jste to začal psát?"

Znovu zavrtěl hlavou. „Ne, celé ty desítky let jsem čekal… nevím na *co*, sakra. Asi až mi na dveře zabuší smrtka, abych získal nějakou motivaci. Tak teď už buší."

„Bylo by pro mě ctí přečíst si všechno, o co se rozhodnete se mnou podělit, pane Perry," odvětil jsem. Sám sebe jsem překvapil emotivností a upřímností své nabídky. Obvykle jsem ke čtení amatérských pokusů přistupoval tak, jako by na těch rukopisech byl povlak bacilů moru. Ale zjistil jsem, že bych si rád přečetl, co chce tento muž sepsat, i když jsem v té době předpokládal, že to nejspíš bude o Byrdově expedici k jižnímu pólu v třicátých letech dvacátého století.

Jacob Perry dlouho seděl bez hnutí a prohlížel si mě. Ty jeho modré oči jako by se mě nějak dotýkaly – jako by mi osm tupých, zjizvených prstů tvrdě tisklo čelo. Nebyl to zrovna příjemný pocit. Ale působil jako něco důvěrného.

„Tak dobrá," promluvil nakonec. „Jestli to někdy napíšu, pošlu vám to."

Už předtím jsem mu dal vizitku se svou adresou a dalšími informacemi.

„Ale je tu jeden problém," řekl.

„Jaký?"

Zvedl obě své ruce, tak zručné, přestože na levé chyběla větší část posledních dvou prstů. „Neumím vůbec psát na stroji."

Rozesmál jsem se. „Kdybyste odevzdával rukopis nakladateli," vysvětloval jsem, „našli bychom písařku, která by vám to přepsala. Nebo bych to udělal já sám. Ale prozatím…"

Z otlučeného kufříku jsem vytáhl prázdný blok Moleskine se dvěma sty čtyřiceti krémově bílými stránkami, které nikdy nikdo nepopsal. Blok měl obálku z měkké kůže s dvojitým koženým poutkem pro pero nebo tužku. Už jsem do něho zasunul ostrouhanou tužku.

Pan Perry si na kůži sáhl „To je moc drahé…," začal a chystal se mi blok vrátit.

Nadchlo mě, když jsem slyšel, jak použil slovo „dear" v archaickém významu, ale zavrtěl jsem hlavou a vtiskl mu v kůži vázaný blok zpátky do rukou.

„Je to jenom symbolická platba za hodiny, které jste mi věnoval," řekl jsem. Chtěl jsem dodat: „Jakeu," ale pořád jsem se nedokázal odhodlat k tomu, abych ho oslovil křestním jménem. „Opravdu, chci, abyste si ho nechal. A až napíšete něco, o co se budete chtít se mnou podělit, rád si to přečtu. A slibuju vám, že upřímně zhodnotím, co si o tom myslím."

Pan Perry, který blok ještě pořád obracel ve svých sukovitých rukou, se na mě usmál. „Až ten blok… nebo bloky… dostanete, nejspíš už budu mrtvý,

Dane, takže můžete být ve své kritice tak upřímný, jak chcete. Moje city to nijak nezraní."

Nenapadlo mě, co na to odpovědět.

Mluvil jsem s Jacobem Perrym v červenci roku 1991, dvacet let předtím, než na konci léta 2011 píšu k jeho rukopisu tuto předmluvu.

Na konci května 1992 nám Mary zatelefonovala, že pan Perry zemřel v deltské nemocnici. Rakovina zvítězila.

Když jsem se Mary zeptal, jestli tam pro mě pan Perry něco nenechal, zdálo se, že ji to překvapilo. Všechno, co po něm zůstalo – a nebylo toho mnoho, jeho knihy a suvenýry –, zabalili a odeslali jeho praneteři do Baltimoru. Mary tou dobou v hospici nebyla – musela do nemocnice v Denveru. Balíky odeslala její asistentka.

Pak, před devíti týdny, na konci jara 2011, skoro dvacet let po mé cestě do Delty, mi UPS doručila balíček od nějakého Richarda A. Durbage (Jr.) z Lutherville-Timonia v Marylandu. Předpokládal jsem, že jsou to mé staré knihy, které chce někdo podepsat – vytáčí mě, když se čtenář nejdřív nezeptá, jestli může knihy poslat –, a byl jsem v pokušení vrátit balík odesílateli neotevřený. Místo toho jsem vzal nůž na krabice a rozřízl ho větší silou, než byla nutná. Karen si prostudovala informace na obalu a rozesmála mě, když prohlásila, že z Lutherville-Timonia nám knihy na podpis ještě nikdo neposlal, a okamžitě si šla najít na internetu, kde to je. (Karen miluje zeměpis.)

Jenže to nebyly moje staré knihy na podpis.

V balíku bylo dvanáct bloků Moleskine. Zběžně jsem je prolistoval a zjistil, že každá stránka, od první po poslední, je zaplněná drobným, jistým rukopisem vyvedeným pevnou mužskou rukou.

Ani v tu chvíli jsem ve své zabedněnosti nepomyslel na pana Perryho, dokud jsem se nedostal k poslednímu bloku na dně.

Měl kožený obal, na kterém byl ještě zbytek tužky tvrdosti 2, ale kůže teď byla ošoupaná a ztmavlá mastnotou, která se na ni přenesla opakovaným dotekem rukou pana Perryho. Během deseti měsíců, kdy tento jediný dlouhý příběh sepisoval, zřejmě kožený obal postupně přesouval z jednoho bloku na druhý. Byl u něho přiložený vzkaz psaný na stroji.

Milý pane Simmonsi,

moje matka, Lydia Durbageová, zemřela letos v dubnu. Bylo jí 71 let. Když jsem se probíral jejími věcmi, našel jsem tuto krabici.

V roce 1992 ji poslali z domova důchodců, ve kterém strávil poslední roky života a zemřel její vzdálený příbuzný, pan Jacob Perry. Zdá se, že máma, která prastrýce ve skutečnosti neznala a nikdy se s ním nesetkala, se jenom podívala na obsah krabice, vybrala pár věcí na prodej do týdenního garážového bazaru a zbytek nechala nedotčený. Myslím, že zápisníky, které jsem dal do tohoto balíku, vůbec nikdy neotevřela.

Na první stránce horního bloku byl vzkaz, ne pro mou mámu, ale evidentně pro jistou „Mary", která dům s pečovatelskou službou v Deltě vedla, aby tyto zápisníky a fotoaparát Vest Pocket Kodak poslala Vám. Vaše adresa byla uvedena, proto jsem věděl, kam tuto opožděnou zásilku odeslat.

Jestli jsou tyto věci něčím, co jste očekával před dvaceti lety, za vzniklé zpoždění se omlouvám. Matka byla roztržitá, a to dokonce i ve středních letech.

Jelikož zápisníky byly určeny Vám, rozhodl jsem se je nečíst. Ale prolistoval jsem je a všiml si, že mámin příbuzný byl vynikající kreslíř. Mapy, kresby hor a další náčrtky vypadají profesionálně.

Ještě jednou se omlouvám za toto nechtěné a neúmyslné zdržení, v jehož důsledku jste zásilku neobdržel včas, jak si to pan Jacob Perry určitě přál.

S upřímným pozdravem
Richard A. Durbage, Jr.

Odnesl jsem si krabici do pracovny a hromádku zápisníků z ní vytáhl. Ještě odpoledne jsem se pustil do čtení, pokračoval jsem celou noc a skončil další den ráno kolem deváté.

Po několika měsících přemýšlení jsem se rozhodl zveřejnit dvě verze finálního (a jediného) rukopisu Jacoba Perryho. Nakonec jsem dospěl k závěru, že by si vydání přál, když tomu věnoval posledních deset měsíců svého života. Taky si myslím, že to je důvod, proč si jako prvního čtenáře vybral mě. Věděl, že budu schopný posoudit, jestli si rukopis vydání zaslouží, nebo ne. A já z celého srdce věřím, že rukopis Jacoba Perryho – tato kniha – si takové vydání zaslouží.

Druhá a velice limitovaná edice ukáže rukopis pana Perryho a bude obsahovat desítky nákresů, portrétů, pečlivě vyvedených map, horských krajin, starých fotografií a dalších prvků, které pan Perry k textu přidal. Tato

verze bude čistě textová. Domnívám se, že se jí podaří odvyprávět příběh, jejž mi Jacob Perry (1902–1992) chtěl svěřit. Který chtěl svěřit *nám*. Jako jeho redaktor jsem provedl jen několik pravopisných úprav a připojil k jeho textu pár vysvětlujících poznámek. Mohu jen věřit a doufat, že tím, jak mi dovolil být prvním čtenářem a redaktorem, dává pan Perry najevo, že chápe mou touhu umožnit i ostatním, aby si toto zvláštní a podivuhodně krásné svědectví přečetli.

Jsem přesvědčený, že to tak chtěl.

Mohu jen doufat, že se nemýlím.

1. ČÁST

HOROLEZCI

Vrchol Matterhornu nabízí velice jasné možnosti: špatný krok nalevo a zemřete v Itálii; špatný krok napravo a zemřete ve Švýcarsku.

Naše trojice se dozví o zmizení Malloryho a Irvinea na Mount Everestu, když si dopřáváme lehký oběd na vrcholu Matterhornu.

Je dokonalý den na konci června roku 1924 a ta zpráva je založená ve tři dny starých britských novinách, do kterých nám někdo z kuchyně malého hostince v italském Breuilu zabalil sendviče se studeným hovězím a křenem na tlustém čerstvém chlebu. Bezděčně jsem tuto zprávu, v té chvíli ještě lehoučkou – z níž se měl brzy stát balvan na hrudi každého z nás –, vynesl na vršek Matterhornu v batohu spolu s vakem z kozí kůže naplněným vínem, dvěma lahvemi s vodou, třemi pomeranči, třiceti metry horolezeckého lana a objemným salámem. V první chvíli novinám nevěnujeme pozornost a zprávy, která nám změní den, si nevšimneme. Nemůžeme se nabažit vrcholu a výhledů z něj.

Šest dní jsme nedělali nic jiného, než znovu a znovu lezli na Matterhorn, ale z důvodů známých pouze Diákonovi se vyhýbali vrcholu.

První den po odchodu ze Zermattu jsme prozkoumali hřeben Hörnli – Whymperovu trasu z roku 1865 –, přičemž jsme nepoužívali fixované provazy a lana brázdící povrch hory jako jizvy na kůži. Další den jsme traverzovali, abychom udělali totéž na Zmuttském hřebeni. Třetí, dlouhý den jsme horu přetraverzovali, znovu vylezli ze švýcarské strany po hřebeni Hörnli, překonali drolivou severní stěnu těsně pod vrcholem, který nám

Diákon zakázal, a sestoupili po Italském hřebeni. Za soumraku jsme dorazili k našim stanům na vysoko položených zelených loukách obrácených na jih k Breuilu.

Pátý den mi došlo, že kráčíme ve stopách těch, kteří Matterhorn tolik proslavili – pětadvacetiletého odhodlaného výtvarníka a horolezce Edwarda Whympera a jeho ad hoc sestavené skupiny tří Angličanů: kaplana Charlese Hudsona („kaplana z Krymu"), jeho devatenáctiletého chráněnce a horolezeckého nováčka Douglase Hadowa a sebevědomého osmnáctiletého lorda Francise Douglase (jenž právě absolvoval prověrky britské armády na prvním místě, s náskokem nějakých pět set bodů před dalším ze svých sto osmnácti konkurentů), syna osmého markýze z Queensberry a horolezeckého začátečníka, který jezdil do Alp dva roky. Tuto nesourodou skupinku mladých britských lezců s tak propastně odlišnými zkušenostmi a schopnostmi doprovázeli tři Whymperem najatí průvodci: „Starý Peter" Taugwalder (bylo mu teprve pětačtyřicet, ale byl považován za stařík), „Mladý Peter" Taugwalder (jednadvacet let) a velmi zkušený průvodce z Chamonix, pětatřicetiletý Michel Croz. Po pravdě řečeno by jim jako průvodce stačil jenom Croz, ale Whymper už dřív slíbil Taugwalderovým práci a své slovo zásadně dodržoval, přestože jeho horolezecký tým tak byl těžkopádný a dva z průvodců byli v podstatě nadbyteční.

Na Italském hřebeni jsem si uvědomil, že Diákon nás seznamuje s odvahou a snažením Whymperova přítele, konkurenta a dřívějšího spolulezce Jeana-Antoina Carrela. Obtížné trasy, které jsme si vychutnávali, byly Carrelovy.

Měli jsme své horské stany – pořád se jim říkalo Whymperovy, neboť slavný lezec ze zlatého věku alpinismu je zkonstruoval pro použití právě na této hoře – postavené na travnatých loukách nad spodními ledovci z obou stran hory a každý večer jsme dorazili na jednu či druhou stranu krátce před soumrakem, ale často i po setmění, tam jsme se lehce navečeřeli, tiše poklábosili u ohýnku a několik hodin tvrdě spali, než jsme vstali, abychom znovu vyrazili na horu.

Lezli jsme po Furggenském hřebeni Matterhornu, ale impozantním převisům pod vrcholem jsme se vyhnuli. Nebyla to porážka. Celý jeden den jsme zkoumali přístupy k tomu nikdy nezdolanému převisu, ale došli jsme k závěru, že na přímý výstup nemáme vybavení ani zkušenosti. (Nakonec převis zlezou Alfredo Perino a Louis Carrel, na počest svého slavného předchůdce známý jako „malý Carrel", a Giacomo Chiara o osmnáct let později, v roce 1942.) Umírněnost, díky níž jsme se nezabili při nemožném –

s ohledem na vybavení a techniky roku 1924 – pokusu o zdolání Furggenského hřebene, mi připomněla mé první setkání se sedmatřicetiletým Angličanem Richardem Davisem Deaconem a pětadvacetiletým Francouzem Jeanem-Claudem Clairouxem u paty nezdolané severní stěny Eigeru – smrtícího Eigerwandu. Ale to je historka na jindy.

Podstatné je, že Deacon – mnoha přátelům a spolulezcům známý jako „Diákon" – a Jean-Claude, který právě získal plnou akreditaci člena Guides de Chamonix, možná nejexkluzivnějšího sdružení horských vůdců na světě, souhlasili, že mě k sobě přiberou na měsíce zimních, jarních a časně letních výstupů v Alpách. O takovém daru se mi nikdy ani nesnilo. Bavilo mě chodit na Harvard, ale vzdělání, jehož se mi v těch měsících dostalo od Diákona a Jeana-Clauda – kterému jsem nakonec začal říkat „J. C.", protože se nezdálo, že by mu ta přezdívka vadila –, bylo s přehledem nejnáročnějším a nejvíce vzrušujícím vzdělávacím zážitkem mého života. Přinejmenším do hrůzy na Mount Everestu. Ale to hodně předbíhám.

V posledních dvou dnech na Matterhornu jsme uskutečnili částečný výstup na horu po ošemetné západní stěně, po němž jsme slanili a pustili se do vymýšlení tras a strategií na skutečně zrádné severní stěně, jednom z posledních a nejimpozantnějších nevyřešených problémů Alp. (O sedm let později ji zdolají Franz a Toni Schmidovi, když na jednu noc zabivakují ve stěně jako takové. Přijedou na kolech z Mnichova až k hoře a po překvapivém výstupu severní stěnou na nich zase odjedou domů.) My tři jsme to brali jenom jako průzkum.

Poslední den jsme vyzkoušeli několik tras na zdánlivě nepřekonatelném „Zmuttském nose", převisu nad pravou částí severní stěny, potom jsme se vrátili, přetraverzovali na Italský hřeben a – když nám Diákon kývnutím dovolil vylézt těch posledních třicet výškových metrů – konečně se v dokonalý den na konci června ocitli na tom úzkém vrcholku.

Během týdne na Matterhornu jsme museli přetrpět a při lezení vydržet lijáky, nenadálé sněhové bouře, plískanice, led namrzající na skále a silné vichry. Tento poslední den je na vrcholku jasno, klidno, teplo a ticho. Vítr je tak mírný, že Diákonovi stačí k zapálení dýmky škrtnout jedinou sirkou.

Vrchol Matterhornu je úzký hřeben dlouhý přibližně sto metrů, pokud chce člověk přejít od nižšího, o něco širšího „italského vrcholu" k vyššímu a užšímu místu na „švýcarském vrcholu". Za uplynulých devět měsíců mě Diákon a Jean-Claude naučili, že všechny dobré hory dávají jasné volby. Vrchol Matterhornu jasné volby: špatný krok nalevo a zemřete v Itálii; špatný krok napravo a zemřete ve Švýcarsku.

Italská strana je strmá stěna padající dvanáct set metrů na skály a hřeby, které by pád přibližně v polovině stěny zastavily, a švýcarská strana spadá ke strmým sněžným svahům a skalním hřebenům o desítky nebo stovky metrů níž, k balvanům a hřbetům, které by mohly a nemusely pád těla zastavit. Tady na vrcholovém hřebeni je dost sněhu, aby po našich okovaných botách zůstaly zřetelné stopy.

Vrcholový hřeben Matterhornu není to, čemu se někdy říká „kůň". Dokazují to stopy našich bot ve sněhu kolem vlastního hřebene. Kdyby to byl kůň, tedy hřbet ostrý jako břitva, naše stopy by byly po *obou stranách*, protože inteligentní způsob, jak traverzovat po opravdovém koni, je pomalu se belhat jako poraněná kachna, s jednou nohou na západní straně úzkého vrcholového hřebene a druhou na východní. Uklouznutí tak povede k pohmožděným varlatům, a nikoli – dá-li bůh a osud – k více než tisícimetrovému pádu.

O něco širší sněhový „koňský hřbet", tedy vertikální sněhová převěj, by nás připravil na to, čemu Jean-Claude s oblibou říká „skákání přes švihadlo". Na takovém sněhovém koni bychom pravděpodobně byli navázaní, a pokud lezec přímo před vámi nebo za vámi sklouzne na jednu stranu, vaší okamžitou reakcí (protože na takovém sněhovém hřebeni je minimální šance na jištění) – „okamžitou reakcí", z níž se jedině opakováním stane instinkt – musí být skočit na *opačnou* stranu hřebene, takže teď visíte nad tisíci nebo více metry prázdnoty a zoufale doufáte, že (a) lano se nepřetrhne, čímž by vás oba odsoudilo k záhubě, a (b) *vaše* váha v pádu vyváží jeho.

Opravdu to funguje. Zkoušeli jsme to nesčetněkrát na sněhovém koni na Mont Blanku. Jenže to byl hřeben, kde by trestem za nezdar – nebo přetržení lana – byl patnáctimetrový skluz na úroveň sněhových polí, ne dvanáctisetmetrový pád.

Měřil jsem sto osmdesát osm centimetrů a vážil sto kilo, takže když jsem hrál „skákání přes švihadlo" s chudákem Jeanem-Claudem (sto šedesát osm centimetrů, šedesát jedno kilo), logicky by měl přeletět přes vršek sněhového hřebene jako zaháknutá ryba a poslat nás oba do nekontrolovatelného pádu. Ale jelikož Jean-Claude měl ve zvyku nosit nejtěžší batoh z nás všech (a taky byl nejrychlejší a s dlouhým cepínem to uměl nejlíp), vyvážení zpravidla fungovalo a silně zatížené konopné lano se zařízlo do vertikální sněhové převěje, až narazilo buď na skálu, nebo na pevný led.

Ale jak říkám, tento dlouhý vrcholový hřeben Matterhornu je v porovnání s koňmi francouzský bulvár: dostatečně široký, aby se po něm dalo chodit, na některých místech přinejmenším v zástupu, a – pokud je někdo

velice odvážný, mimořádně šikovný nebo úplně pitomý – s rukama v kapsách i myšlenkami jinde. Diákon přesně tohle dělal, chodil po úzkém hřebeni sem a tam, z kapsy bundy vytáhl svou starou dýmku a v chůzi si zapálil.

Diákon, který dokáže být tak zamlklý, že nepromluví celé dny, má v tomto pozdním dopoledni evidentně hovornou náladu. Zabafá z dýmky a pokyne Jeanu-Claudovi a mně, abychom ho v zástupu doprovodili na druhou stranu vrcholového hřebene, odkud se můžeme podívat dolů na Italský hřeben, který byl svědkem většiny prvních pokusů o zdolání hory – dělal to i Whymper, dokud se nerozhodl využít zdánlivě obtížnější (ale ve skutečnosti díky úhlu obřích ploten o něco snazší) Švýcarský hřeben.

„Carrel a jeho tým byli tam," řekne Diákon a ukáže na linii ve třetině úzkého, skalnatého hřebene. „Tolik let snažení, a Whymper nakonec dorazí na vrchol dvě nebo tři hodiny před svým starým přítelem a průvodcem z Itálie."

„Neházeli na ně tam dolů Whymper a Croz kameny?" zeptá se Jean-Claude.

Diákon se na našeho francouzského přítele podívá, jestli žertuje. Oba muži se usmějí.

Diákon ukáže na kolmou stěnu nalevo od nás. „Whymper se horečně snažil upoutat Carrelovu pozornost. S Crozem křičeli a shazovali ze severní stěny kameny – samozřejmě daleko od míst, kde lezli Italové. Ale Carrelovi a jeho týmu to muselo znít jako kanonáda."

Všichni tři se podíváme dolů, jako bychom tam mohli uvidět zdrceného italského vůdce, jak on a jeho druhové hledí nahoru, šokovaní a poražení.

„Carrel poznal bílé široké kalhoty svého bývalého klienta," pokračuje Diákon. „Myslel si, že je hodinu od vrcholu, možná i míň – už se svým týmem překonal nejhorší překážky na hřebeni –, ale když na vrcholu poznal Whympera, jednoduše se otočil a odvedl svou skupinu zpátky dolů." Diákon si povzdechne, zhluboka natáhne kouř z dýmky a rozhlédne se po horách, údolích, loukách a ledovcích pod námi. „Carrel vylezl na Matterhorn o dva nebo tři dny později, znovu z Italského hřebene," řekne tiše, skoro jako by teď mluvil sám pro sebe. „Ustanovil tak druhotný nárok Italů na horu. I po jasném vítězství Britů."

„*Oui,* jasné vítězství… ale tak tragické," promluví Jean-Claude.

Vrátíme se k místu, kde jsme si odložili batohy k balvanům, u severního konce úzkého vrcholového hřebene. Jean-Claude a já si začneme vybalovat oběd. Má to být náš poslední den na Matterhornu a možná je to na nějakou dobu poslední den našeho společného lezení… možná navždycky, ale

usilovně doufám, že ne. Po ničem netoužím tolik jako strávit zbytek svého evropského *Wanderjahr* lezením v Alpách s těmito novými přáteli, jenže Diákona čekají v brzké době nějaké záležitosti v Anglii a J. C. se musí vrátit k povinnostem Guide de Chamonix a na výroční shromáždění Guides de Chamonix v tradicemi posedlém Chamonixském údolí s jeho posvátným lanovým bratrstvem.

Zaženu smutné myšlenky na konce a loučení a při vybalování se zarazím, abych se ještě jednou rozhlédl. Moje oči jsou hladovější než břicho.

Na obloze není jediný mráček. Jsou jasně vidět Přímořské Alpy, vzdálené dvě stě kilometrů. Écrins, poprvé zlezené Whymperem a vůdcem Crozem, se ostře tyčí proti obloze jako boky nějaké obrovské bílé prasnice. Když se pomalu otočím k severu, uvidím vysoké štíty Bernské vysočiny na druhé straně Rhôny. Na západě vládne všem nižším horám Mont Blanc, jehož vrcholové sněhy planou odraženým sluncem tak jasně, že musím přimhouřit oči. Když se pomalu otočím k východu, vidím jeden štít za druhým – z nichž některé jsem už v uplynulých devíti měsících zdolal se svými zdejšími novými přáteli, některé na to čekají a na některé se nedostanu nikdy –, přerušovanou a nepravidelnou linii bílých vrcholků, které se postupně zmenšují, až zůstane jenom hrbolatý obzor obestřený oparem dálek.

Diákon a Jean-Claude jedí sendviče a upíjejí vodu. Vytrhnu se z vyhlídkového a romantického zasnění a začínám jíst. Studená hovězí pečeně chutná znamenitě, chléb má kůrku, která mě nutí dát do žvýkání trochu úsilí. Z křenu mi začnou oči slzet tak, že se Mont Blanc ještě víc změní v bílou šmouhu.

Jižním směrem si vychutnám pohled, o kterém Whymper napsal ve své klasické knize *Výstupy v Alpách v letech 1860–1869.* Zřetelně si vybavuji slova, která jsem četl předchozího večera při svíčce ve stanu nad Breuilem, slova popisující první pohled Edwarda Whympera z vrcholu Matterhornu dne 14. července 1865, *tento* pohled, který hltám na konci června 1924:

> Byly tam černé hvozdy a zářivé louky plné života, skákající vodopády a průzračná jezera, úrodná půda i drsné pustiny, slunné pláně a mrazivá *plateaux*. Byly tam útvary velmi rozeklané i nejladnější linie – ostré, kolmé skalní stěny a povlovné, zvlněné svahy; hory skalnaté a hory zasněžené, vážné a důstojné, anebo třpytivé a bělající se hradbami – věžemi – jehlami – pyramidami – kopulemi – homolemi a špicemi! Byla tam každá kombinace, jakou může svět poskytnout, a každý kontrast, po němž může srdce zatoužit.

Ano, je znát, že Edward Whymper byl beznadějný romantik, stejně jako mnozí lezci ze zlatého věku alpinismu v polovině a na konci devatenáctého století. Jeho psaní je z pohledu úsporných, moderních standardů roku 1924 květnaté a staromódní.

Ale pokud jde o obvinění z beznadějného romantismu, přiznávám, že se vztahuje i na mě. Je součástí mé povahy. Možná *je* mou povahou. A přestože jsem odpromoval na Harvardu z angličtiny a měl bych být připravený psát vlastní velké cestopisy a romány – samozřejmě v úsporném moderním stylu –, s překvapením zjišťuji, že formulace Edwarda Whympera z devatenáctého století – květnatá próza a tak dále – mě znovu dohnaly k slzám.

V tento červnový den roku 1924 tak moje srdce zareaguje na slova napsaná o více než padesát let dřív a moje duše zareaguje ještě beznadějněji na výhled, který sentimentálního Edwarda Whympera k těmto slovům pobídl. Slavnému horolezci bylo pětadvacet, když poprvé zdolal Matterhorn a tento výhled spatřil; já jsem nedávno oslavil jednadvacáté narozeniny, dva měsíce předtím, než jsem si tento výhled vysloužil sám. Cítím velkou blízkost k Whymperovi a všem lezcům – z nichž někteří byli drsní cynici, ale jiní romantici jako já –, kteří se z tohoto hřebene, z tohoto trůnu na nízkém balvanu, dívali na jih do Itálie.

Během podzimních, zimních a jarních měsíců, které jsem strávil lezením v Alpách s Jeanem-Claudem a Diákonem, se po každém zdolání vrcholu konalo sezení s otázkami a odpověďmi, jakýsi katechismus pro každou horu. Tón otázek nebyl nikdy povýšený a já jsem si ten proces ve skutečnosti užíval, neboť jsem se od těch dvou alpinistů mnoho naučil. Byl jsem dobrý horolezec, už když jsem do Evropy ze Spojených států přijel. A vím, že pod laskavým, někdy škádlivým, ale nikdy pedantickým vedením Jeana-Clauda a Diákona se ze mě stává výborný lezec. Horolezec světové třídy. Jistě, součást velice malého bratrstva. Diákonova a Jean-Claudova výuka – včetně těchto vrcholových katechismů – mi navíc pomohly naučit se *milovat* horu, na niž jsem právě vylezl. Milovat ji, i když se v intimní chvíli, kdy jsme spolu, chová jako proradná mrcha: zvětralé skály, laviny, traverzy, na nichž se nedá ani prstem zachytit, smrtící skalní sesuvy, nucené bivaky na římsách, které nejsou dost široké, aby na nich mohla stát kniha, a my se na nich přesto drželi v mrazivém počasí, krupobití nebo bouřce, za nocí, kdy kovový bodec mého cepínu modře zářil předběžným elektrickým výbojem, za horkých dní bez jediného hltu vody a za dalších bivakových nocí, kdy člověk beze skob, ke kterým by se přivázal, musel držet pod bradou svíčku, aby neusnul a nezřítil se do prázdna. V tom všem mě Diákon, a obzvlášť

Jean-Claude, učili, jak horu milovat, milovat ji za to, jaká skutečně je, a milovat dokonce i nejkrutější chvíle, které ve spojení s ní člověk strávil.

Katechismus pro Matterhorn vede Jean-Claude a je kratší než většina ostatních.

Na každé dobré hoře musíš něco milovat. Matterhorn je dobrá hora. Miloval jsi stěny této hory?

Ne. Stěny Matterhornu, obzvlášť ta severní, na níž jsme strávili většinu času, si lásku nezaslouží. Je to drolivá suť. Neustále tam padají kamenné a sněhové laviny.

Ale skálu jako takovou miluješ?

Ne. Skála je zrádná. Křehká. Lže. Když do ní kladívkem zatloukáš skobu, nikdy neuslyšíš to správné zvonění oceli o železo, železa o skálu, a o chvíli později můžeš nepoužitelnou skobu dvěma prsty snadno vytáhnout. Skála na stěnách Matterhornu je strašná. Horolezci vědí, že *všechny* hory jsou ve stavu neustálého hroucení – jejich vertikálnost nevyhnutelně a neodvratně každým okamžikem obrušují vítr, voda, počasí a gravitace –, jenže Matterhorn je nestabilní hromadou neustále se drolící suti víc než většina ostatních hor. Milovat tady tu skálu? Nikde. Nikdy.

Ale hřebeny miluješ?

Ne. Slavné matterhornské hřebeny – Italský a Švýcarský, Furggenský a Zmuttský – jsou buď nadmíru nebezpečné, zasypávané skalními sesuvy a sněhovými lavinami, anebo příliš krotké, plné provazů a fixovaných lan pro horolezkyně a sedmdesátileté anglické gentlemany. Láska k těmto horským hřebenům? Žádná není. Přinejmenším od doby Edwarda Whympera, kdy bylo všechno nové.

Ale tu horu miluješ. Víš, že ano. Co miluješ?

Oui. Matterhorn je hora, která předloží lezci mnoho problémů k řešení, ale – na rozdíl od nezdolané severní stěny Eigeru a jistých dalších vrcholů, které jsem viděl nebo o nich slyšel – Matterhorn dobrému lezci poskytuje i čisté, jasné řešení každého problému.

Matterhorn je hromada rozpadající se suti, ale jeho stěny a hřebeny jsou z dálky na pohled krásné. Je jako stárnoucí herečka, která se pod smutně zřejmým a odlupujícím se mejkapem stále chlubí líčky a kostrou svého mladšího já a často dává zahlédnout svou kdysi téměř dokonalou krásu. Tvar štítu jako takového – osamoceného, nespojeného s ostatními horami – je možná nejčistší a nejpamátnější z celých Alp. Požádejte malé dítě, které nikdy nevidělo hory, aby nějakou nakreslilo, a ono vám tužkou nakreslí Matterhorn. Tak je ikonický. A tím, jak se severní stěna v horní části od-

klání za vertikálu, jako vlna chystající se zlomit, to vypadá, jako by hora byla v neustálém pohybu. A ta strmá, převislá stěna vytváří vlastní počasí, plodí vlastní masy mračen. Tak vážná je to hora.

A miluješ duchy.

Oui. Duchové tam čekají na lásku a nedá se jim vyhnout. Vlastenecká zrada Jeana-Antoina Carrela, věrného průvodce Edwarda Whympera, který se rozhodl vést Feliceho Giordana po Italském hřebeni pro slávu čistě italského prvního výstupu na vrchol 14. července 1865. Duchové zoufalého úprku pětadvacetiletého Whympera do Zermattu – vyzkoušet protější hřeben – s narychlo sestavenou skupinou tvořenou mladým lordem Francisem Douglasem, kaplanem Charlesem Hudsonem, devatenáctiletým Douglasem Hadowem, Michelem Crozem z Guides de Chamonix a dvěma místními průvodci. „Mladým Peterem" a „Starým Peterem" Taugwalderovými.

Duchové čtyř mrtvých mužů z onoho dne na mě z kamene mluví nejhlasitěji a každý horolezec se musí naučit je poslouchat, milovat a vážit si toho, že leze po stejných kamenech, na které šlapali oni, spí na stejných plotnách, na nichž spali oni, triumfuje na stejném úzkém vrcholku, kde vítězně křičelo sedm Whymperových mužů, a usilovně se soustředí na bezpečný sestup nadále zrádným úsekem, kde se čtyři z nich zabili pádem z výšky víc než tisíc metrů.

A, mon ami, *miluješ výhled z vrcholu.*

Oui. Ten výhled opravdu miluju. Stojí za všechny ty bolavé svaly a krvácející ruce. A víc než to – dává jim zapomenout. Ten výhled je všechno.

Jak žvýkám a obdivuju se tomu výhledu, Jean-Claude, který takto ukončil mou lekci katechismu, narovná noviny, do nichž byla zabalena fáčovina s našimi sendviči.

„Mallory a Irvine zahynuli při pokusu o dobytí Everestu," přečte nahlas s měkkým francouzským přízvukem.

Přestanu žvýkat. Diákon se chystá před jídlem udusat uhlíky či popel ze své dýmky, klepe dýmkou o bok své okované boty, ale i on znehybní, s botou na koleni a dýmkou, nyní prázdnou, opřenou o ni, a vytřeští na Jeana-Clauda oči.

Náš přítel pokračuje: *„Londýn, 20. června, 1924 – Výbor pro Mount Everest s hlubokou lítostí obdržel kabelogram následujícího znění od…"* Zarazí se a zmačkané noviny mi podá. „Je to tvůj jazyk, Jakeu. Měl bys to přečíst ty."

Jsem překvapený, nerozumím Jean-Claudově zdráhavosti – pokud vím, anglicky čte naprosto plynně, stejně jako hovoří –, ale noviny si od něho vezmu, ještě trochu je uhladím o koleno a přečtu nahlas.

Londýn, 12. června 1924 – Výbor pro Mount Everest s hlubokou lítostí obdržel kabelogram následujícího znění od plukovníka Nortona, odeslaný z Fari Dzongu 19. června v 16:50.

„Mallory a Irvine zahynuli při posledním pokusu. Zbytek týmu dorazil toho dne do základního tábora v pořádku. Dva horolezci, kteří nebyli členy expedice, zahynuli na Everestu poslední den v lavině poté, co ostatní odešli."

Výbor zaslal plukovníku Nortonovi telegram vyjadřující expedici hlubokou soustrast. Ztráta dvou statečných druhů, nepochybně zapříčiněná velice nepříznivými povětrnostními a sněhovými podmínkami, které letos bránily ve výstupu od příjezdu na místo...

Pokračuju ve čtení sloupců, které jsou zčásti smutná zpráva, zčásti hagiografie.

Tragická smrt těchto dvou mužů – George Leigha Malloryho, který se jako jediný ze všech osob zapojených do současného pokusu zúčastnil také předchozích dvou operací, a A. C. Irvinea, jednoho ze skupiny jeho posil – představuje strašlivě smutné zakončení příběhu útoků na horu, který započal před třemi lety. Je to jen několik dní, co jsme zveřejnili Malloryho líčení druhého nezdaru, který současnou expedici postihl...!

Příčinou onoho nezdaru byly vítr a sníh, které muže vyštvaly z nejvyšších táborů – „zahnaní na ústup, ale zdaleka ne poražení," jak to zformuloval Mallory pro *Times*. Následovalo několik dalších odstavců shrnujících Malloryho odmítnutí vzdát se, a to navzdory chladnému počasí, silným větrům, lavinám a blížícímu se nástupu monzunu, který by letošní lezeckou sezonu ukončil.

Odmlčím se a zadívám se na své dva přátele. Čekám na znamení, abych přestal číst a nechal noviny kolovat, ale Jean-Claude a Diákon se na mě jenom dívají. Chtějí slyšet víc.

Zvedl se mírný větřík, a tak pevně sevřu pomačkané noviny a pokračuju čtením dlouhého druhého sloupce textu.

Mallory napsal celé hlášení v duchu někoho, kdo se chce pustit do zoufalé bitvy. „Akce je pouze pozastavena," řekl, „než s vyšší intenzitou vyvrcholí. Záležitost bude rychle rozhodnuta. Tak či tak, až vystoupáme po ledovci Východní Rongbuk potřetí, bude to naposledy."

Spočítal si rizika a byl připravený jim čelit. „Neočekáváme," uvedl v pozdější pasáži svého hlášení, „od Everestu žádné slitování." A Everest ho bohužel vzal za slovo.

Odmlčím se. Diákon a Jean-Claude sedí a čekají. Daleko za Diákonovým ramenem se v mírném větru nehybně vznáší černý krkavec, jehož tělo balancuje nad bezmála patnácti sty metry prázdného vzduchu.

Vynechám jakoukoli kritiku slohu, jímž je text napsán, a čtu dál: Malloryho minulost „uznávaného horolezce" a jeho absolutní odhodlanost dosáhnout vrcholu Mount Everestu („Bohužel!" pomyslím si, ale neřeknu), dřívější přispění generála C. G. Bruce, majora F. F. Nortona a dalších, překonání výškového rekordu šesti tisíc sedmi set metrů stanoveného na vzdálené a irelevantní hoře jménem K2 vévodou z Abruzzi.

Článek se soustředí na sedmatřicetiletého George Leigha Malloryho, odhodlaného a ostříleného veterána Everestu, a mladého, jenom dvaadvacetiletého Andrewa Irvinea – stejně starého jako já! –, kteří opustili svůj výškový tábor ráno 8. června, pravděpodobně s kyslíkovými dýchacími přístroji. Oba hrdinové byli znovu spatřeni již pouze jednou, o několik hodin později, když je jejich lezecký kolega Noel Odell zahlédl, jak „směřují k vrcholu", načež se mraky uzavřely, přihnala se krátká sněhová bouře a Malloryho ani Irvinea už nikdo neuviděl.

Přečetl jsem nahlas, že podle zprávy *Timesů* se večer v den jejich zmizení Odell vypravil až do ošidného šestého tábora a pro případ, že by se Mallory a Irvine snažili sestupovat potmě, vykřikoval ve vysoké nadmořské výšce do bouřlivé noci. Mallory nechal svou světlici a svítilnu ve stanu v šestém táboře. Neměl by jak dát znamení ostatním dole, i kdyby byl v té hrůzné noci naživu.

Po uplynutí padesáti hodin se podle reportáže v *Timesech* i věčný optimista Noel Odell vzdal nadějí a položil dva spací pytle do tvaru písmene T, aby je zahlédli pozorovatelé s dalekohledy z nižších táborů. Předem domluvený signál znamenal, že se nemají pokoušet o žádné další pátrání – oba horolezci jsou navždy ztraceni.

Nakonec nechám noviny klesnout. Sílící vítr jimi škube. Na modrém nebi se již nevznáší krkavec a obloha jako taková tmavne odpolednem. Zavrtím hlavou. Ze svých dvou přátel cítím silné emoce, ale jejich hloubku a složitost ve skutečnosti nechápu. „Pak už je tam jenom kousek víceméně téhož," řeknu chraplavým hlasem.

Diákon se konečně pohne. Vychladlou dýmku si uloží do náprsní kapsy svého tvídového kabátu. „Píšou ještě o dalších dvou," promluví tiše.

„Cože?“

„V prvním odstavci psali, že zemřeli ještě další dva muži. Kdo? Jak?“

„Aha.“ Neobratně s novinami zápasím, až sjedu prstem dolů k posledním odstavcům. Všechno jenom Mallory a Irvine, Irvine a Mallory a potom znovu Mallory. Ale úplně na konci čtu:

> Poté, co hlavní výprava základní tábor na Everestu opustila, byl německý badatel Bruno Sigl, jenž se účastnil průzkumné mise z důvodu možného budoucího pokusu Němců o Everest, svědkem toho, jak lavina mezi pátým a šestým táborem strhla dvaatřicetiletého lorda Percivala Bromleyho, bratra pátého markýze z Lexeteru, a německého nebo rakouského horolezce, kterého Sigl identifikoval jako Kurta Meyera. Mladý Bromley – lord Percival – sice nebyl oficiálním účastníkem Malloryho expedice vedené plukovníkem Nortonem, ale doprovodil ji z Dárdžilingu do základního tábora pod Everestem. Ačkoli začalo monzunové období a expedice plukovníka Nortona se z hory stáhla, předpokládá se, že lord Percival a pan Meyer se chtěli naposledy pokusit o vypátrání Malloryho a Irvinea. Těla lorda Percivala a německého nebo rakouského horolezce nebyla nalezena.

Nechám noviny znovu klesnout.

„Lord Bromley, člen Sněmovny lordů z tvé země, zemře na Mount Everestu, a do novin se to skoro ani nedostane,“ zabručí Jean-Claude. „Je to pořád Mallory. Mallory a Irvine.“

„V Anglii říkáme ‚lord Percival‘ nebo ‚lord Percy‘,“ poznamená velice tiše Diákon. „‚Lord Bromley‘, markýz, je jeho starší bratr. A Percy Bromley by byl mizerný člen Sněmovny lordů, i kdyby byl další v pořadí. George Mallory sice pocházel ze skromného prostředí, ale králem expedice byl on.“ Diákon vstane, zastrčí si ruce do kapes kalhot a se skloněnou hlavou odejde po úzkém hřebeni pryč. Ze všeho nejvíc připomíná duchem nepřítomného profesora, který bloumá po areálu univerzity a přemýšlí o nějakém ezoterickém problému ze svého oboru.

Když se Diákon vzdálí z doslechu, pošeptám Jeanu-Claudovi: „On se s Mallorym a Irvinem znal?“

Jean-Claude se na mě krátce podívá, potom se nakloní blíž a promluví tak tiše, že skoro šeptá, přestože Diákon je mnoho metrů od nás. „S Irvinem? To nevím, Jakeu. Ale s Mallorym… ano, Diákon ho znal mnoho let. Před válkou studovali na stejné malé koleji v Cambridgi. Během války se

jejich cesty na bojištích mnohokrát zkřížily. Mallory ho pozval, aby se zúčastnil průzkumu v jednadvacátém a horolezecké expedice na Everest ve dvaadvacátém, a on to udělal. Ale pozvání k letošnímu pokusu od Malloryho ani Alpského klubu nepřišlo."

„Panebože!" Do dneška jsem si namlouval, že už své dva nové přátele a lezecké partnery začínám znát. Teď to vypadá, že nevím – a neznal jsem – skoro nic. „Těmi, kteří se ztratili na Everestu, mohli být Mallory a spíš Diákon než mladý Sandy Irvine," pošeptám Jeanu-Claudovi.

J. C. se kousne do rozpraskaného rtu, pohledem se ujistí, že Diákon je pořád daleko na italské straně vrcholu, jakoby zahleděný do prázdna.

„Ne, ne," zašeptá Jean-Claude. „Mallory a Diákon měli během prvních dvou expedic několik… jak se to řekne anglicky?… přetržení."

V první chvíli si představím, jak se oběma lezcům přetrhne lano, když jsou na sebe navázaní, ale pak mi to dojde. „Roztržek," opravím ho.

„*Oui, oui.* Bohužel vážných přetržek. Jsem přesvědčený, že od návratu expedice z dvaadvacátého roku Mallory s Diákonem nepromluvil."

„Roztržky kvůli čemu?" zašeptám. Vítr znovu zesílil a bombarduje naše obličeje zmrzlými granulkami sněhu z vrcholu.

„První expedice… se oficiálně označovala jako průzkumná, ale skutečným cílem Malloryho a ostatních bylo objevit nejrychlejší přístupovou trasu k hoře přes všechny ledopády a ledovce u jejího úpatí a pak začít co nejrychleji lézt. Vím, že Diákon i Mallory věřili, že by se jim při tom prvním pokusu v jednadvacátém mohlo podařit vrcholu dosáhnout."

„Ambiciózní," zašeptám. Diákon zůstává na vzdálené vyhlídce na italském konci vrcholového hřebene. Vzhledem k tomu, že vítr teď fouká z jeho směru ještě silněji, pochybuji, že by nás slyšel, i kdybychom křičeli. Jean-Claude a já přesto pokračujeme v rozhovoru o málo hlasitěji než chvatným šepotem.

„Mallory trval na tom, že nejlepší cesta do Severního sedla – nejzřetelnější trasy ze severní strany Everestu – je od východu, údolím Kharta. Byla to… jak říkáte *cul-de-sac*?"

„Slepá ulička."

Jean-Claude se zazubí. „*Oui* – naprosto slepá ulička. A Mallory je všechny vodil kolem hory a zkoušel jednu slepou uličku za druhou. Dokonce poslal Guye Bullocka tak daleko nahoru po ledovci Západní Rongbuk, že jeho skupina málem překročila hranici do Nepálu, jak obhlíželi jižní přístupové trasy k Everestu, než došli k závěru, že ledovce a ledopády u Jižní stěny a hřebenů jsou zcela neprůchodné. Řešení muselo ležet na této severní stěně."

„Zajímavé…," zašeptám spíš pro sebe než pro J. C.

„Každopádně tak promarnili měsíce," pokračuje Jean-Claude. „Nebo promarnili přinejmenším z Diákonova pohledu – pátrali stále dál na východ a na západ, všechno měřili, všechno fotografovali. Ale použitelný přístup do Severního sedla nenašli."

„Viděl jsem nějaké fotografie," řeknu a pohledem se přesvědčím, že Diákon je pořád na druhém konci vrcholu. Vypadá to, že nepohnul jediným svalem. „Jsou nádherné."

„Jsou," potvrdí J. C. „Jenže při první sérii fotografií, kvůli níž Mallory vylezl na vysokou horu, aby získal dokonalý výhled, dal desky do fotoaparátu špatně. Samozřejmě z nich nic nebylo. Většinu pořádných fotografií obstarali Bullock a ostatní."

„Jak to souvisí s roztržkou mezi Mallorym a Diákonem?" zeptám se. „Že se z nich skoro stali nepřátelé, po tolika letech spolupráce a… předpokládám… vzájemné úcty."

Jean-Claude si povzdechne. „První základní tábor v blízkosti hory byl zřízen u konce malého údolí, kudy na planinu stéká řeka. Museli kolem toho údolí projít stokrát, ale nikdy je neprozkoumali. Diákon je chtěl prověřit jako možný přístup k Severnímu sedlu hned od začátku, ale Mallory to vždycky zamítl s tím, že se táhne jenom na ledovec Východní Rongbuk a končí. Viděl vstup do bočního údolí – snadná chůze po štěrku, kde po dřívějším ledovci zůstaly jenom jehly starého sněhu – a Diákon nadnesl, že by se toto údolí mohlo stáčet k západu – což skutečně dělá – a poskytnout jim bezpečnou a snadnou cestu k Severnímu sedlu a začátku lezeckého výstupu. Mallory tu… jak je to slovo?… tu příležitost zamítl a týdny marného průzkumu východním a západním směrem se protahovaly. Mallory a Alpský spolek také dospěli k názoru, že monzunové období je pro výstup na Mount Everest nejlepší doba, ale v červnu musel už i monsieur Mallory uznat, že letní monzunové období s nekonečným sněžením je špatná… špatná doba pro rekognoskaci hory, natožpak pro pokus o výstup – protože nahoře byly bouře mnohem… jak to říkáte… mnohem zuřivější."

„V čem tedy spočíval jejich rozkol z dvaadvacátého roku?" zašeptám.

Jean-Claude se usměje skoro až smutně. „Poslední cihla… ne… jak to říkáte? Poslední něco, co velbloudovi zlomí hřbet."

„Stéblo."

„Poslední stéblo bylo Diákonovo neustálé naléhání, aby vylezli na Lhakpa La a získali odtamtud výhled. Mallory se mnoho týdnů domníval, že by takový podnik byl zbytečný, a Diákonovu žádost odmítal."

„Co je Lhakpa La?“ zeptal jsem se. Na konci června 1924 jsou moje znalosti geografie v bezprostředním okolí Mount Everestu prakticky nulové. V podstatě vím, že nejvyšší hora na světě leží na hranicích Nepálu a Tibetu, dostat se k ní dá – s ohledem na dobovou politickou situaci – pouze z Tibetu, což znamená, že výstup, pokud k němu má dojít, se bude muset uskutečnit po Severní stěně. Přesněji řečeno po Severovýchodním hřebeni nad Severním hřebenem a Severní stěnou, jestli se dá věřit fotografiím všech expedic.

„Lhakpa La je vysoko položený průsmyk na západě, který odděluje ledovec Kharta od ledovce Východní Rongbuk,“ řekne J. C. „Vylezli do něj v absolutně oslepující vánici, kdy se bourali hlubokým sněhem… tak se to říká, Jakeu?“

„Bořili.“

„Bořili se po pás do čím dál hlubšího sněhu a neviděli vůbec nic, ani když se dostali na rovné místo, o němž si mysleli, že je to vrcholek. I stavění stanů byl ve vánici zlý sen a Mallory zuřil, že ztrácejí čas. Jenže do rána se úplně vyčasilo a oni ze sněhem zasypaného tábora na Lhakpa La uviděli dokonalou trasu k Severnímu sedlu – přímo nahoru údolím a bočním údolím, jehož prozkoumání Diákon tolikrát prosazoval, potom po sněhu a ledu nahoru na druhou stranu ledovcového karu a pak bez zjevných obtíží vzhůru do Severního sedla jako takového. A odtamtud po Severním hřebeni až na vysoký Severovýchodní hřeben. Jenže je pořád zasypával monzunový sníh, foukal strašný vítr, a i když se jim podařilo vyhodnotit správnou cestu až k třísetmetrové ledové stěně stoupající nahoru k Severnímu sedlu, pro útok na vrchol bylo ten rok už pozdě. Stáhli se od hory 24. září – aniž fakticky vstoupili nohou na holou skálu Mount Everestu.“

Diákon si znovu zakouřil z dýmky, ale teď vyklepává popel. Každým okamžikem se vrátí.

„Takže to byla příčina jejich roztržky,“ zašeptám. „A Diákonovi to zabránilo odjet s Mallorym na letošní expedici na Everest.“

„Ne,“ namítne Jean-Claude. Jeho šepot je teď rychlý a ostrý. „Mohl za to incident na konci druhé expedice – muži byli zpátky v Anglii po výpravě z dvaadvacátého sotva pár týdnů, když se začali připravovat na návrat ve čtyřiadvacátém. Diákon dostal pozvánku, ale zdráhavě. V třiadvacátém se nějak stalo, že se mezi horolezci rozšířil opsaný Malloryho dopis jeho ženě, a já jsem si zapamatoval – ale později i vyhledal –, co přesně Mallory napsal: *Přestože pana Deacona znám roky – a v Cambridgi jsme byli docela dobří přátelé, obzvlášť když jsme po skončení školy lezli ve Walesu, nemám ho moc v lásce.*

Je až příliš učenec, příliš pán, příliš rozmazlený básník, u něhož se čas od času projevují nejenom toryovské předsudky, ale i silně vyvinuté pohrdání, někdy hraničící s nefalšovanou nenávistí k jiným lidem, než jsou ti jeho. Náš přítel Richard Davis Deacon se rád nechává oslovovat svou přezdívkou, kterou mu dali ostatní, a v prvním ročníku nás v naší malé Magdalenině koleji v Cambridgi bylo celkem jenom padesát – Diákon – jeho zbytnělému egu to jistě lichotí. Po poslední expedici jsem každopádně cítil, Ruth, že bych v jeho společnosti už nikdy neměl dobrý pocit – a v jistém smyslu ani nikdy mít nebudu. Je dobře informovaný a svéhlavý a nemá ani trochu rád, když někdo jiný ví věci, které on ne. A když mu jeho nahodilé tipy vyjdou, jako v případě nalezení trasy z vrcholku průsmyku nazývaného Lhakpa La, bere svoje štěstí jako samozřejmost – jako by vůdcem byl spíš on než já."

„Máš ďábelskou paměť, příteli."

Jean-Claude se zatváří překvapeně. „Samozřejmě! Copak v Americe se po mladých studentech nechce, aby se učili zpaměti stovky stran veršů, krásné literatury a jiných materiálů? Slovo od slova? A když to nedokážou, čeká je přísný trest? Ve Francii platí, že paměť je učení a učení je paměť."

Diákon se na nás ohlíží, ve tváři má pořád prázdný výraz, očividně stále o něčem usilovně přemýšlí. Ale jsem přesvědčený, že za chviličku se k nám znovu přidá.

„Honem," vybídnu Jeana-Clauda, „řekni mi, co se stalo na expedici ve dvaadvacátém roce, že to bylo poslední stéblo, které zlomilo vaz velbloudovi jejich přátelství?"

Uznávám, že to není nejpovedenější věta, jakou jsem kdy zformuloval, ale Jean-Claude se na mě podívá, jako kdybych najednou začal blábolit aramejsky.

„Ve dvaadvacátém všichni cítili, že mají velkou šanci dosáhnout vrcholu," začne Jean-Claude ve stejnou chvíli, kdy Diákon vykročí zpátky k nám. „Vylezli po impozantní ledové stěně do Severního sedla, přetraverzovali na Severní hřeben, vylezli po něm na Severovýchodní hřeben a zamířili k vrcholu – jenže strašlivý vítr je vyhnal z hřebene na Severní stěnu, kde byl postup pomalý a nebezpečný. Museli se vrátit do základního tábora. Ale 7. června Mallory trval na dalším výstupu Severním sedlem – přestože každý den padal hluboký monzunový sníh, pořád si myslel, že by mohli vrcholu dosáhnout.

Diákon byl proti tomu, aby znovu vzali nosiče a horolezce nahoru do Severního sedla. Poukazoval na to, že se změnilo počasí a vrchol je pro letošek nedobytný. A co bylo důležitější, Diákon věděl o sněhových a ledových

podmínkách mnohem víc než Mallory – který strávil na ledovcích a v Alpách velice málo expedičního času – a Diákon prohlásil, že jsou dokonalé podmínky pro vznik lavin. Den předtím někteří lezci vracející se z průzkumu v Severním sedle po sestupu k provazovému žebříku, který nechali na ledové stěně, našli padesát metrů širokou oblast, kde sesuv v posledních dvou hodinách odstranil jejich stopy. Diákon odmítl jít."

Tentýž Diákon je teď necelých patnáct metrů daleko a my bychom museli rozhovor ukončit, nebýt větru, který skučí a s určitostí naše slova přehlušuje. Přesto si Jean-Claude s posledními větami pospíší.

„Mallory nazval Diákona zbabělcem. Ten den ráno, 7. června, Mallory odvedl skupinu sedmnácti mužů nahoru do Severního sedla, všechny Šerpy navázané na sebe. Lavina je zasáhla přibližně dvě stě metrů pod Severním sedlem, přesně na takovém typu svahu, před kterým je Diákon varoval. Devět nosičů strhla s sebou. Malloryho dělilo od stejného osudu jenom několik metrů, ale vlna zasáhla i jeho. Dva nosiče se později podařilo vyhrabat, ale sedm jich zemřelo a jejich ostatky byly pohřbeny v rozsedlině, do které je lavina málem odnesla. Jak se Diákon snažil vysvětlit, zkoušet přejít ty svahy volných sněhových ploten bylo za takových podmínek šílenství."

„Panebože," zašeptal jsem.

„Přesně tak," souhlasí Jean-Claude. „Ti dva bývalí přátelé spolu od toho červnového dne před dvěma lety nepromluvili. A Diákona na letošní expedici *nepozvali*."

Neřeknu nic. Jsem v šoku z toho, že Diákon *mohl* být – kdyby mezi Mallorym a jím nedošlo k této „přetržce" – pozván na tak důležité dobrodružství. Možná největší dobrodružství století. Rozhodně to je hrdinská tragédie století, jestli se dá novinám věřit. Přemýšlím o nesmrtelnosti, o tom, jak se zdá, že Britové jí mohou dosáhnout pouze prostřednictvím kruté smrti, a jak ji teď slova v *London Times*, *New York Times* a tisícovce dalších novin budují pro George Leigha Malloryho.

To všechno nám v uplynulých čtyřech dnech uniklo – soustředili jsme se pouze na své lezení, své sestupy, svůj spánek a další lezení.

„Jak se…," začnu, ale ihned se odmlčím. Diákon je už skoro u nás. Sílící vítr mu škube vlněným kabátem a kravatou. Slyším jeho cvočky pobité boty – téměř jistě prakticky identické s těmi, v nichž uplynulý týden chodili Mallory a Irvine –, vydávají křupavé zvuky a vidím, jak v mělkém sněhu na vrcholovém hřebenu Matternornu zanechávají nové šlápoty.

S rukama stále zastrčenýma v kapsách vlněných kalhot a vychladlou dýmkou v pravé horní kapse Diákon věnuje Jeanu-Claudovi upřený pohled

a tiše řekne: „*Mon ami,* kdybys měl šanci zkusit vylézt na Mount Everest, využil bys ji?“

Čekám, že Jean-Claude to obrátí v žert – i přes smutnou zprávu v novinách by to odpovídalo jeho povaze –, ale místo toho se na našeho faktického vůdce dlouze a mlčky zadívá. Diákonovy znepokojivě průzračné šedé oči od něho vzhlédnou. Dojem, že jsou zaostřené na nějaký bod v dálce, je tak silný, že se ohlédnu, abych se přesvědčil, jestli se vrátil ten krkavec poletující ve výškách.

„*Oui,*“ promluví konečně Jean-Claude. „Mount Everest je velmi obrovský a velmi vzdálený, daleko od mého údolí v Chamonix, kde mám povinnosti jako průvodce a čekají na mě klienti. Navíc je to podle mě spíš britská hora než hora otevřená světu – a myslím si, že teď je a do budoucna zůstane chladným zabijákem lidí, příteli Richarde Deacone. Ale *oui, mon ami,* kdybych dostal šanci na tu bestii vylézt, šel bych do toho. Ano. *Rozhodně.*“

Čekám, že Diákon položí stejnou otázku mně, a nevím jistě, jak na ni odpovím – ale žádná otázka pro mě nepřijde.

Místo toho Diákon překřičí vítr: „Slezme po stěně a vezměme to po Švýcarském hřbetu k Zermattu.“

Je to trochu překvapivé rozhodnutí. Lepší stany, spací pytle a většinu zásob máme na italské straně, na vysokých svazích nad Breuilem. Co se dá dělat. Bude to znamenat další dlouhý přechod přes průsmyk Théodule a zpět. Jako nejmladší člen trojice to nejspíš dostanu za úkol já. Doufám jen, že se mi v Zermattu podaří najít nějakou mulu, kterou bych si pronajal.

Začneme sestupovat po hřebeni, který najednou nabere prudký spád k zastíněné, téměř vertikální střeše hory – Edward Whymper ji při výstupu nazval „špatnou částí“ a ona jim při sestupu osudově ukázala, že si to označení zaslouží – a Diákon překvapí nejenom mě, ale i Jeana-Clauda (poznám to podle jeho téměř nepostřehnutelného zaváhání), když navrhne: „Co říkáte, že bychom se navázali?“

Většinou jsme při lezení po stěnách a hřebenech navázaní nebyli. Když spadne jeden – tak prostě spadne. Na velké části hřebene a velkých ploten tady jištění lany není nutné a skloněné skalní plotny na severní stěně, kam teď máme namířeno, jsou pro jakékoli pořádné jištění příliš zrádné. Nejsou tam skoro žádné výstupky nebo výčnělky, přes které by nejvyšší lezec mohl přehodit jisticí smyčku, jak mají horolezci v roce 1924 ve zvyku.

Rozmotám si přes rameno různá lana a vyberu z nich to nejkratší. Všichni se uvážeme v pase tak, že nás dělí jen asi šest metrů. O pořadí se nedis-

kutuje. Jean-Claude jde první – je z nás na sněhu a ledu nejsilnější, ale je také vynikající na strmých skalních plotnách, na které za chvíli narazíme – potom jsem já, lezec s nejmenšími zkušenostmi, ale velkou silou v pažích, a nakonec Diákon. Je naší hlavní pojistkou. Diákon je třetí na laně, odpovědný za jištění Jeana-Clauda a mě, pokud se zřítíme… za jištění na této zrádné skále, které by bylo nad síly téměř každého člověka na zemi a také téměř jistě přesahuje mez pevnosti našeho tenkého konopného lana.

Ale lanové bratrství dodává silný pocit jistoty dokonce i tehdy, když je lano tak tenké, že je skoro až metaforické. A stejně působí fakt, že tím, kdo nás jistí, je Richard Davis Deacon. Přehoupneme se přes švýcarskou hranu vrcholu a zahájíme sestup.

Když velice opatrně nekladu nohy na mokré, svažující se úzké plotny, všímám si, že dál od okraje stěny visí nebo jsou skobami připevněné staré fixní provazy a jedno kovové lano: některé natáhli starostliví průvodci letos v létě, ale většina ostatních je stará mnoho let a rychle se rozpadá vlivem stáří, zimního počasí a vysokohorského slunce, které chemické a fyzikální procesy jejich přirozeného pomalého, jistého rozkladu urychluje. „Klienti" – turisté na těchto vysokých štítech, neznalí skal, ledu, lan a oblohy – se k těmto fixním lanům přivazují, někteří je využívají k rychlému slaňování z této téměř vertikální a znepokojivě exponované „špatné části" hory, jenže zatímco jedno lano vás při takovém slaňování udržet může, sousední se může okamžitě přetrhnout a poslat vás několikasetmetrovým pádem na balvany a trhliny v ledovci dole.

Pouhým okem se téměř nedá poznat, která konopná lana jsou nová a spolehlivá a která jsou stará a zetlelá, takže připnout se k nim znamená jistou smrt. Od toho jsou průvodci.

My tři se při sestupu držíme mimo všechna lana. Jean-Claude nás vede blíž k okraji stěny, kde se padající kameny a malé sněhové laviny vyskytují častěji, dokonce i v červnu. Mění malou pravděpodobnost padajících kamenů nebo lavin na několik minut, kdy v této části stěny budeme, za jasnou výhodu pevnějšího podkladu v blízkosti hřebene.

Ale proč vůbec chodit tudy? Proč rekonstruovat poslední kroky nešťastného lorda Francise Douglase a ostatních členů vrcholového týmu Edwarda Whympera z 14. června 1865?

Většina lidí, kteří se aspoň trochu zajímají o horolezectví, ví, že k vážnějším nehodám dochází v *se*stupných fázích lezení, ne ve *vze*stupných, ale možná neví, že lezec má v každé fázi výstupu/sestupu k hoře odlišný vztah,

zejména když leze na skále. Při výstupu na horu se lezec naklání ke stěně, s tělem intimně roztaženým, tváří se dotýká skály, prsty šmátrá po jakékoli římse či chytu, celým tělem pátrá po sebemenších výstupcích, puklinách, klínících, převisech, plotnách – je to, jako by se s horou miloval. Při sestupné fázi je zpravidla běžnější, aby byl lezec otočený *ven*, takže je pro něho snazší římsičky a opory pro nohy na metrech vedle sebe a pod sebou *uvidět*; lezec je tak zády ke skále, čelem otočený k srázu pod sebou (a soustředěný na něj), a velkou část jeho výhledu teď zabírá místo velice pevné a uklidňující skály nebo sněhové masy prázdná obloha nebo vábivá prázdnota.

Sestup z hory je tak pro začátečníka téměř vždy děsivější a žádá si plnou pozornost i od nejzkušenějších lezců. Sestupy si vybírají větší daň na životech než pouhé *lezení* na horu. Ale i když si dávám pozor, kam pokládám nohy a ruce, a sleduji Jeana-Clauda, i když přemýšlím, proč to vypadá, že Diákon navrhl právě tuto smrtící trasu, která připravila o život více než polovinu Whymperovy skupiny, velká část mé mysli se neustále zaobírá otázkou: *Proč se Diákon nezeptal mě, jestli bych byl ochotný lézt na Mount Everest?*

Samozřejmě by to byla hloupá a zbytečná otázka. Nemám peníze na to, abych se mohl připojit k některé z himálajských expedic Alpského klubu. (Ve skutečnosti je to sportovní klub pro zámožné muže a já jsem už většinu skromného dědictví získaného v jednadvaceti letech utratil za to, abych mohl přijet do Evropy lézt po horách.) A je to britský Alpský klub – Američany s sebou neberou. Britští horolezci a jejich uzavřená elitní společnost považují Mount Everest – pojmenovaný britským zeměměřičem po britském kartografovi – za anglickou horu. Američana by nikdy nepřizvali, i kdyby byl sebeschopnější.

Navíc jednoduše nemám zkušenosti, jež potřebují ti, kteří usilují o Everest. Na Harvardu jsem toho zlezl hodně – abych byl upřímný, bylo to víc lezení než studium, včetně tří malých letních expedic na Aljašku –, ale ani když se to dá dohromady s měsíci strávenými tady s Jeanem-Claudem a Diákonem, neposkytne to dostatek zkušeností a výcviku pokročilých technik ke zdolání nejvyšší a možná nejnáročnější nezlezené hory na světě. Proboha, na Everestu právě zemřel *George Leigh Mallory*, a možná to byl právě jeho fyzicky úžasně zdatný, ale mladý a relativně nezkušený horolezecký partner, Andrew „Sandy" Irvine, kdo se zřítil a stáhl Malloryho s sebou na smrt.

A konečně, když pomalu postoupíme o dalších několik metrů níž, s lanem, které nás tři spojuje, vždycky trochu volným, jak to má být, přiznávám, jakmile dojde na lámání chleba, že nemám kuráž na to, abych se vydal Everest zkusit, i kdyby se Alpský spolek zčistajasna rozhodl nedostatečně zkušeného

a dychtivého, zchudlého Yankeeho do příští expedice na Everest pozvat. (A já vím, že další expedice bude. Jakmile se Britové do nějaké obrovské, heroické výzvy zakousnou, jednoduše nepřestanou, ani když při tom jejich hrdinové – Robert Falcon Scott, George Mallory – zemřou. Jsou to umínění lidé, tihle Angličané.)

Najednou se ale s Jeanem-Claudem ocitneme přesně tam, kde se zřítili a zabili strašlivým pádem čtyři členové Whymperova prvního úspěšného vrcholového týmu.

Na tomto místě musím své vyprávění přerušit a říct, že asi bude vypadat podivně, když najednou začnu popisovat neštěstí, k němuž došlo v červnu roku 1865, šedesát let před dobrodružstvím z roku 1925, které bych vám chtěl vylíčit. Jsem si toho vědom, ale jak uvidíte, přinejmenším jeden zdánlivě nepodstatný detail tragédie prvního úspěšného výstupu Whymperovy skupiny na Matterhorn sehrál úlohu nepravděpodobného prvku, jenž umožnil *velice* neoficiální a téměř nikde neuvedenou himálajskou expedici Deacon–Clairoux–Perry v roce 1925.

Whymperův tým vylezl na horu tak, že byl navázaný – všech sedm –, ale sestup zahájili z nějakého důvodu ve dvou navázaných skupinách. Možná skupinám Edwarda Whympera a vynikajícího průvodce Michela Croze ztěžovala postup závrať a únava. Na prvním laně se čtyřmi muži šel první Croz – nejlepší lezec ze všech, po něm opravdový amatér, Douglasův přítel Hadow, za ním poměrně zkušený horolezec Hudson a nakonec osmnáctiletý, nadaný amatérský lezec, lord Francis Douglas.

Tři zbývající muži – kteří ještě stáli na samé hraně švýcarského okraje vrcholu, když jejich druhové zahájili sestup – se pak navázali k sobě: první „Starý Peter" Taugwalder, potom „Mladý Peter" Taugwalder a nakonec Edward Whymper. Dva průměrní horští vůdci a jeden excelentní horolezec. Sestupující vítězný vrcholový tým tak tvořili čtyři britští lezci – jeden profesionál, jeden nadaný amatér a dva vyložení amatéři – dva jenom průměrně zdatní Valaisané (Taugwalderové), a konečně jeden opravdu talentovaný Savojec, Michel Croz. Podle vší logiky měl expedici vést nesmírně zkušený průvodce Croz – rozhodovat a jít jako první –, ale i když šel v čele sestupu „zrádnou částí" nad vyloženým převisem, výpravě nadále velel Whymper. A Croz měl plné ruce práce; Hudson sice představoval velkou pomoc, neboť občas stabilizoval následujícího lorda Francise Douglase, nebo dokonce fyzicky umisťoval jeho nohy na správné výklenky a opory, ale Croz dělal totéž s nervóznějším a nesrovnatelně méně fyzicky zdatným

Hadowem u každého kroku tohoto náročného sestupu. A Croz u toho musel hledat nejlepší a nejjednodušší cestu dolů a na snazší vrcholový hřeben.

Sedmička tak sestoupila přes „zrádnou část" mezi vrcholem a zaobleným převisem, kterou jsme právě slezli Jean-Claude, Deacon a já.

Jenže těsně nad místem, kde jsme teď stáli – osudovým místem –, lord Francis Douglas, nejmladší z nich, měl odvahu a rozum navrhnout, aby se navázali všichni a sestupovali společně, v jedné skupině, jak to udělali při úspěšném zdolání hory. Nevím, proč s tím Whymper nebo Croz nepřišli dřív.

Fakticky to neposkytovalo žádné větší bezpečí. Tato „zrádná část" sestupu z Matterhornu pod vrcholem a nad převisem připomínajícím hřeben vlny je obtížná i dnes, v roce 1924, kdy jsou tam fixní lana a jasně stanovené trasy a většinu volných kamenů už lezci z hory dávno skopli. Ve Whymperově době byla „zrádná část" ještě zrádnější, obzvlášť pokud jde o „objektivní nebezpečí" jako padající kameny, ale největší nebezpečí tady – tenkrát i teď – spočívá v tom, že výklenky, chyty a stupy jsou sice maličké a hledají se špatně, ale vyčnívající balvany a rovná místa, kde se člověk může zapřít pro jištění, prakticky neexistují.

Takže ač se sedmička lezců, zejména ti amatérští, teď cítila mnohem jistěji, když byli k jejich lanu přivázáni Whymper a oba Taugwalderovic průvodci – naprosto nedostatečným lanem spojujícím Starého Petera a lorda Francise Douglase, jak se zjistilo následně –, nové uspořádání ve skutečnosti nenabízelo mnoho bezpečí navíc, pokud vůbec nějaké.

A pak se to všechno seběhlo velice rychle. Přes soudní vyšetřování v Zermattu, které vyslechlo všechny důležité osoby pouhých několik dní po události, přes pozdější články, novinové reportáže a knihy Whympera i všech dalších přeživších a přes tisíc novinových statí, které byly o události napsány, nikdo neví úplně jistě, co se událo a v jakém pořadí.

Jako nejpravděpodobnější se jeví, že největší amatér, devatenáctiletý Douglas Hadow, špatně došlápl – přestože ho naváděly Crozovy ruce –, zřítil se, narazil do Croze a stáhl vůdce z místa, kde byl. Spojená váha náhle padajících Croze a Hadowa musela během necelé sekundy strhnout z maličkých stupů zkušenějšího kaplana Charlese Hudsona i ohromeného lorda Francise Douglase. Čtyři ze sedmi navázaných mužů téměř v okamžiku klouzali a řítili se vstříc smrti.

Zbývající tři na laně – „Starý Peter" Taugwalder, stále spojený s lordem Francisem Douglasem a ostatními padajícími muži levným kusem lana, „Mladý Peter" a pak samotný Edward Whymper – zareagovali okamžitě díky instinktu a rokům zkušeností.

Starý Peter měl jako jediný jakžtakž reálnou šanci pád zastavit pevným jištěním. Měl na své pozici dobrý, relativně široký stup. Nejen to, stál pod jedním z velice mála skalních výstupků v celé této „zrádné části" sestupu a bez přemýšlení kolem něj lezecké lano omotal. Mladý Peter a Whymper nad ním se jednou rukou chytili skály, kterou měli k dispozici, a s druhou rukou na laně se připravili zoufale jistit.

Lano se napnulo jako šíp za letu. Fyzický náraz čtyř padajících a neustále zrychlujících lidských těl na tři zapřené muže – zejména na Starého Petera – byl strašlivý. Lano Starému Peterovi prosvištělo rukama a zanechalo mu na nich děsivou spáleninu, která mu zůstala mnoho týdnů. (Provinilý, konsternovaný Starý Peter ukazoval zjizvenou ruku každému, kdo byl ochotný se podívat.)

Ale i přes omotání kolem malého výstupku nad Starým Peterem – nebo možná kvůli němu – se lano ve vzduchu přetrhlo. Mnohem později Edward Whymper vylíčil jednomu novináři, že si ten strašlivý zvuk přetržení dokonale pamatuje už pětadvacet let a bude si jej pamatovat až do okamžiku vlastní smrti.

Ve své knize Whymper napsal:

> Po dobu dvou nebo tří vteřin jsme své nebohé kamarády viděli klouzat po zádech dolů a vztahovat ruce v naději, že se zachrání. Jeden po druhém nám zmizeli z dohledu, nezranění, a padali od jednoho srázu ke druhému dolů na Matterhorngletscher, do hloubky bezmála čtyř tisíc stop.

Nějakou dobu trvá, než lidé spadnou z více než kilometrové výšky. Naštěstí – pokud to je to správné slovo – jsou téměř vždycky mrtví a značně potrhaní dlouho předtím, než se dostanou na dno. Mnohokrát jsem slyšel – ve Státech i v Evropě – horolezce popisovat hrůzy, jak hodiny a hodiny sestupovali, když se jejich druh nebo druhové zřítili. Nebylo to nic čistého. Každý líčil nesouvislé stopy krve na skále, sněhu a ledu – obrovské množství krve –, rozlámané cepíny, potrhané a zakrvácené oblečení a boty a vždycky také vyrvané kusy těl.

Whymperovi nakonec trvalo déle než dva dny, než naléháním, přesvědčováním, výhrůžkami, úplatky a zostouzením donutil zermattské průvodce vylézt zpátky nahoru na ledovec a „vyzvednout těla". Místní horští vůdci – do jednoho členové vlivného průvodcovského svazu – evidentně věděli lépe než nadaný amatérský britský horolezec, jak budou „těla" po takovém pádu

vypadat. Průvodci měli také mnohem lepší představu o tom, čemu Whymper říkal „jednoduchý výstup k úpatí hory". Cesta k ledovci u paty severní stěny Matterhornu byla nebezpečná – v některých ohledech stejně nebezpečná jako výstup na horu – se skrytými trhlinami, seraky, které se mohly kdykoli zřítit, nestabilními jehlami a nakloněnými věžemi ze starého ledu a labyrintem ledových balvanů, v nichž se člověk mohl ztratit – a obvykle ztrácel – na hodiny nebo dny.

Ale ve výsledku Whymper našel dobrovolníky – v případě většiny průvodců placené „dobrovolníky", kteří zdráhavě přistoupili na to, že v pondělí (v neděli museli všichni zůstat v Zermattu na mši) půjdou – a nakonec těla objevili.

Whymper později přiznal, že doopravdy doufal v nějaký zázrak v podobě měkkého sněhu nebo šťastného skluzu z více než vertikálního kilometru, díky němuž by našel jednoho nebo více svých lezeckých partnerů naživu.

Ani náhodou.

To, co ze tří mrtvých těl zbylo, se povalovalo na ledu a balvanech u paty severní stěny. Všude kolem „zachránců" skoro celou dobu, co se tam zdržovali, padaly kameny. Ale i když se průvodci utekli schovat, Whymper a další Angličané, kteří se k němu přidali, zůstali na místě. Přesněji řečeno: Britové hloupě a umíněně zůstali na ledovci, přestože všude kolem nich prršely kameny a balvany jako nějaké chladné meteory.

V první chvíli nikdo, dokonce ani Whymper, nedokázal poznat, komu jednotlivé kusy mrtvých těl patří. Ale pak se Angličanovi podařilo identifikovat svého průvodce a přítele Michela Croze podle části vousů. Paže a nohy měl Croz uražené, stejně jako většinu lebky, ale kus spodní čelisti zůstal a vousy na něm měly stejnou barvu jako Crozovy. Jeden z průvodců, který se vrátil, když kameny padat přestaly, starý přítel Michela Croze, poznal jizvy na potlučeném předloktí ležícím mnoho metrů daleko a na ledovém balvanu konec ruky s dalšími jizvami, které si Crozův přítel dobře pamatoval.

Kolem Crozova roztrhaného trupu kupodivu zůstalo pár cárů kalhot a v kapse po celou dobu pádu vydrželo šest zlatých mincí.

Někdo si všiml, že Crozův křížek – bez něhož nikdy nelezl – se zarazil hluboko do dochovaného zbytku průvodcovy spodní čelisti, zaryl se tak hluboko a pevně, jako by to byla kulka ve tvaru kříže. Jeden z mužů, jistý Robertson, kterého napadlo, že Crozova rodina by jej mohla chtít, otevřel kapesní nůž a vydloubl jej.

Hudsonovy pozůstatky se podařilo identifikovat jen podle peněženky a dopisu od manželky, které na rozdíl od jeho paží, nohou a hlavy dokon-

čily pád s ním. Whymper našel jednu Hudsonovu rukavici, a když na zakrváceném ledovci rozšířil okruh pátrání, nalezl anglický klobouk proti slunci se širokou střechou, který teprve nedávno věnoval Crozovi.

Většina Hadowových pozůstatků byla rozházená mezi Crozovými a Hudsonovými.

Když se průvodci utekli schovat před další kamennou lavinou, Whymper zůstal stát u těl a poprvé si všiml, že mezi tím, co zbylo z trupů Croze a Hadowa, je stále natažené lano, stejně jako mezi Hadowem a Hudsonem.

Tělo lorda Francise Douglase nebylo nikde. Některé záznamy uvádějí, že muži toho dne našli jednu Douglasovu botu – bez lidské nohy –, ale podle jiných to byl opasek, jehož si Whymper všiml, že jej měl Douglas při výstupu na sobě. Podle další verze to byla jedna rukavice.

Whymper si v tu chvíli uvědomil, že první tři muži se jistili jedním ze silnějších, pevnějších lan, zatímco Starý Peter Taugwalder k sobě Douglase připoutal mnohem tenčím, lehčím provazem, nepříliš často používaným k navazování lezců jako takových. Whymper v tu chvíli nepochyboval, že Starý Peter použil méně pevné lano záměrně, kdyby se první čtyři muži zřítili. V pozdějších letech z toho slavný britský horolezec starého horského vůdce téměř obvinil slovně i v tisku.

Ale reálně to onoho dne a v mnoha jiných bylo tak, že se *všechna* lana – i tenčí, které měl Starý Peter Taugwalder omotané kolem ramen, když nadešel okamžik navázání lorda Francise Douglase k lanu spojujícímu všech sedm – používala k propojení mezi lezci při sestupu bez velkého přemýšlení nebo přílišných obav. Edward Whymper se relativní tloušťkou lan, pevností v tahu a matematikou kritických mezí pevnosti pro různé průměry a typy lan začal zabývat až *po* tragédii v den svého matterhornského triumfu.

Pozůstatky osmnáctiletého Francise Douglase nikdo nikdy nenašel a tato skutečnost se postarala o podivuhodný malý dovětek k této tragédii.

Jak Whymper napsal, poněkud starší matka lorda Francise Douglase, lady Queensberryová, „velice trpěla myšlenkou, že její syn nebyl nalezen".

Ve skutečnosti to bylo ještě horší. Lady Queensberryová začala být zakrátko posedlá zvráceným přesvědčením, že její mladý syn někde na Matterhornu stále žije – možná uvězněný vysoko v ledové jeskyni, kde přežívá díky pojídání lišejníků a kousků horských koz a pití vody, která přes jeho vězení stéká z výše položeného sněhu. Možná – domnívala se nejspíš lady Queensberryová – je její milovaný syn Francis zraněný, nedokáže vlastními silami sestoupit, a dokonce ani není schopen dát znamení těm hluboko pod sebou. Nebo možná, jak řekla při návštěvě jednomu ze starých přátel, Francis

pád na ledovec přežil – nebyl ostatně přivázaný lanem k těm, kteří tak strašlivě zemřeli – a stále někde mrazivě přežívá v nějaké ledovcové trhlině.

Čestní muži jako profesor John Tyndall – který se k Whymperovi při slavném prvovýstupu málem připojil – se následně vrátili k Matterhornu, aby po Douglasových pozůstatcích systematicky pátrali. Poslal lady Queensberryové dopis, v němž slíbil „vynaložit veškeré úsilí k obtížnému a nebezpečnému – ale pro klid vaší mysli nezbytnému – úkolu nalézt tělo vašeho odvážného syna a navrátit je do rodné země a domova jeho předků".

Ale Douglasova matka nestála o to, aby jí někdo vrátil tělo milovaného syna Francise. Věděla, že žije, a chtěla ho vypátrat.

Do hrobu odešla s vírou, že lord Francis Douglas stále žije, uvězněný vysoko na severní stěně Matterhornu, nebo bloudí mrazivými modrými jeskyněmi pod ledovcem u úpatí hory.

Diákon tak náš sestup „zrádnou částí" zastaví a Jean-Claude a já zůstaneme stát několik metrů pod ním. Oběma je nám čím dál větší zima (severní stěna je teď úplně ve stínu a vítr se ochladil, jak nabral na síle a hlasitosti) a oba – nebo přinejmenším já – přemýšlíme, o co sakra Richardu Davisu Deaconovi jde. Možná senilní, napadne mě. Diákon má sice lepší tělesnou kondici než já ve dvaadvaceti, ale ve svých sedmatřiceti (přesně jako bylo Georgi Mallorymu, když tento měsíc na Everestu zmizel) je na prahu senility.

„To je to místo," řekne tiše Diákon. „Přesně tady se Croz, Hadow, Hudson a lord Francis Douglas zřítili a přepadli přes tu hranu…" Ukáže nějakých patnáct metrů níž, kde se vyklenutí malebného převisu Matterhornu mění v nevyhnutelně smrtící sráz.

„Merde," uleví si za nás oba Jean-Claude. „Jake i já to víme. Ty *víš*, že to všechno víme. Neříkej nám, Richarde Davisi Deacone, že jsi nás jako bývalý učitel přivedl sem dolů touhle odpornou trasou bez fixních lan – pouhých třicet kroků napravo od tebe bychom si mohli vybrat z tuctu nebo více a já bych s potěšením zarazil skobu a přicvakl nové lano, jestli chceš –, neříkej nám, že nás vedeš touhle cestou jenom proto, abys nám mohl ukázat a odvyprávět historii, kterou každý, kdo miluje Alpy a tuto horu, zná od doby, kdy jsme běhali v kraťasech. Přestaňme žvanit a slezme z téhle podělané stěny."

Uděláme to, pustíme se klidně a sebejistě doprava, ale s neustálým vědomím prázdnoty pod sebou, dokud se nepřesuneme na relativně bezpečné plotny – Whymper hřeben kdysi popsal jako řadu schodů obrácených vzhůru, když to vzdal na italské straně (plotny obrácené dolů) a zkusil tento Švýcarský hřbet. Odtamtud se odvážeme, a přestože nadále hrozí padající

kameny nebo uklouznutí na ledu, další sestup je „snadný jako nudlička“, jak občas říká Jean-Claude.

Teď už jsme věděli, že jestli nepřijde nějaké nemilé překvapení, dostaneme se do boudy Hörnli ve výšce 3260 metrů – docela pohodlné chaty na to, že sedí na úzké římse a je vklíněná do samotné hory –, než se úplně setmí. (Svou zásobárnu – převážně jenom nějaké jídlo navíc, vodu a deky do boudy – jsme měli skoro na přesně stejném místě, kde při výstupu nechali své batohy Whymperovi lidé. Jak se asi cítili a na co mysleli tři zbylí lezci při svém mlčenlivém sestupu, když pobrali batohy mrtvých přátel a snesli je z hory s sebou?)

Uvědomím si, že mám morbidní představy a strašlivou depresi – navíc je konec mého týdenního lezení po Matterhornu, nemluvě o mnoha předchozích měsících s těmito dvěma muži. Co teď budu dělat? Vrátím se do Bostonu a zkusím si najít práci? Absolventi literatury končí tak, že literaturu, již milují, učí znuděné prváky, kteří mají látku úplně na háku, a tato představa, že bych v budoucnu žil v pátém z osmi kruhů akademického pekla, mě deptá ještě víc. I Jean-Claude vypadá ztrápeně, ale on má *skvělou* práci, ke které se jako Guide de Chamonix může vrátit. S Diákonem jsou velice dobří přátelé a jeho viditelně mrzí, že dlouhé lezecké prázdniny – a vztah – prozatím končí.

Diákon se kření jako idiot. Nevím, jestli jsem Richarda Davise Deacona někdy viděl zubit se od ucha k uchu – s ironickým úsměvem, jistě, ale *křenit se* jako normální člověk? Natožpak jako idiot? Ouha. S tím úsměvem je něco velice špatně. Jeho hlas je sice slyšitelně rozrušený, ale mluví pomalu, se svými cambridgeskými kadencemi skoro až oficiálně. Při hovoru střídavě navazuje vážný oční kontakt s každým z nás, což je další věc, kterou dělá málokdy.

„Jeane-Claude Clairouxi,“ řekne tiše. „Jacobe Williame Perry. Měli byste zájem doprovodit mě příští jaro a počátkem léta 1925 na plně hrazené expedici s cílem vylézt na Mount Everest? Jenom my tři jako lezci a nezbytní nosiči – s několika vysokohorskými Šerpy, kteří nám pomohou zřídit výškové tábory, ale pořád to budou jen nosiči. Budeme tři horolezci – tři muži, kteří se pokusí zaútočit na vrchol. Jenom my.“

Na tomto místě bychom Jean-Claude a já, s vědomím toho, že to musí být výplod fantazie nebo zlomyslné sračky, měli spustit křik: „To nemůžeš myslet vážně,“ a: „Běž houpat někoho jiného, Angláne,“ ale říká to Diákon, takže mladý francouzský Guide de Chamonix a já se na sebe na několik sekund upřeně zadíváme, potom se otočíme zpátky k Diákonovi a řekneme naprosto vážně a skoro dokonale jednohlasně…

„Ano. Pojedeme.“

A tím to začne.